Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган («СВЕТ») Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено - Ингушской АССР

№ 125 (5075). | ШИНАРДИ, 19 октябрь, 1971 шу. | Мах 2 кеп. | *Газет арадувл 1923 шера дениз*

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти—болхлой класса, берригача къахьегамхой денал дола авангард, коммунизмана тӀехьа лоаттабеча къовсаме советски халкъа баьччеи организатори!

(СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 54 ШУ ДИЗАРГА ДАЬЧА КПСС ЦК ТӀАХЬЕХАМАШЦАРА).

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА ОКТЯБРЬСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕВОЛЮЦЕ 54 ШУ ДИЗАРГА ДАЬ

КПСС ЦК ТӀАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дизар!

2. Даькъала хилба дерригдунен исторе керда зама — дуне революционни кердадаккхара, капитализмагара социализмага довлара зама хьайийлла Сийлахь-боккха Октябрь!

3. Даькъала хийла марксизма - ленинизма — массаза а дийна латта интернациональни хьехам, империализмана духьал, социализми коммунизми котъялара тӀехьа дерригача мехкий къахьегамхоша лоаттабеча къовсама байракх!

4. БӀаьшерашка яхийла Владимир Ильич Ленина цӀи а гӀулакх а!

5. Коммунисташ! КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра тӀехьарча дерригача халкъа патриотически боламе хьалха хила, нах вӀашагӀтохачеи царна кхетам лучеи хьинаре хила!

6. Советски Союза къахьегамхой! КПСС XXIV-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра тӀехьара, ийслагӀча пятилетка план толамца кхоачашъяра тӀехьара социалистически яхь шерагӀа йоаржае!

ДӀахьалхашка, коммунизм хьалъеча кердача толамашка!

7. Сийле хийла коммунизм хьалъеш доаллача сийлахь - доккхача советски халкъа!

8. Даькъала хийла Советий мехка турпал болхлой класс — коммунизм хьалъеча керттера низ!

9. Даькъала хийла коммунизм хьинаре хьалъеш боахка турпал колхозни ахархой!

10. Даькъала хийла коммунистически общество хьинаре хьалъеш йоалла советски халкъа интеллигенция!

11. Даькъала хийла болхлой класси колхозни ахархойи цхьоагӀо! ЧӀоагӀлойла советски общества йохаргӀоаца идейно - политически цхьоагӀо!

12. Массаза даха а дахалда тоа а лулда СССР халкъий дохаргдоаца вежарашха доттагӀал — КПСС ленински къамий политикана сийлахь - доккха карагӀдаьннар!

13. Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — болхлой класса, берригача къахьегамхой денал дола авангард, коммунизмана тӀехьа лоаттабеча къовсаме советски халкъа баьччеи организатори!

14. Даькъала хийла партеи халкъеи сийлахь - йоккха йохаргӀоаца цхьоагӀо!

15. Даькъала хийла къахьегамхой депутатий Советаш — йизза йола Ӏаьдала халкъа органаш! ДегӀа а йоагӀийла, чӀоагӀ а лойла социалистически демократи, лакхлолда паччахьалкхенна доал дара дола къахьегамхой хьинар!

16. Даькъала хийла советски профсоюзаш — доал дареи боахам лелабареи школа, коммунизма школа!

17. Даькъала хийла Ленински комсомол — коммунистически парте тешаме гӀончеи резерви, коммунизм хьалъеча къонабарий хьалха латта отряд!

18. Комсомольцаш, кагий нах, мехкарий! ТӀагӀертта караерзае марксистско-ленински теори, Ӏилма, техника, культура лакхаленаш! КПСС XXIV-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттаберий хьалхарча мугӀарашка хила!

19. Даькъала хилба коммунистически общество хьинаре хьалъеш боахка советски кхалнах!

20. Советски тӀемахой! ТӀема а политически а кийчлуча керда толамаш даха, фийла хила, моллагӀа агресси юхатохара массаза а кийча хила!

Даькъала хилда Советски Союза турпала ТӀема Низаш!

21. Советски Союза къахьегамхой! Пятилетка керттера декхар—социалистически экономика низ болаш лакхъяра ларда тӀа халкъа вахара хьал дикка лакхдар — толамца кхоачашдара бола тешам ба вай вовш кхо ца деш къахьегар а!

Сийле хийла къахьегама наьхеи производства новаторийи!

22. Промышленноста болхлой! Мехка индустриальни низ дӀахо а дегӀабоалабара хьакъехьара КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттабе! ТӀагӀертта лакхбе технически боарами производства эффективности!

23. Промышленноста болхлой! ДукхагӀа хьаде халкъа эша товараш, кердакха ассортимент, лакхъе цар дикал, лохде царга дӀадодар! ДукхагӀа теркам тӀабахийта советски наьха хьашташта!

24. ГӀишлош еш бола болхлой! Керда производственни мощносташ, нах чубаха цӀенош, коммунальнии культурно - бытовойи лаьрхӀа объекташ эксплуатаце сихагӀа дӀаялара тӀехьа къовсам лоаттабе! ГӀишлош хьалъярга дӀадодар лохде, цар дикал лакхъе!

25. Транспортеи бувзамеи болхлой! ХӀанзарча технически средстваща Ӏалашъе транспорти бувзами! Дизза кхоачашде халкъа боахама хьашташ, мамогга дикагӀа гӀулакх де бахача наха!

26. Юрта къахьегамхой! Юрта боахам дӀахо а дегӀабоалабара хьакъехьара КПСС XXIV-ча съезда решенеш толамца кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттабе! Лакхбе ерригача культурай хьувкъами хьайбай продуктивности, дукхагӀа яккха продукци! Техниках, къахьегамеи материальнии ресурсех пайда эцилга тоаде!

27. Промышленностеи юрта боахамеи болхлой! Колхозийи совхозийи материально -технически база чӀоагӀъе! Юртбоахама производства электрификаце, комплексни механизаце, химизаце, лаьттай мелиораце темпаш сихъе!

28. Торговле, общественни кхачан, коммунальни - бытовой боахама болхлой! Советски наха гӀулакх дара культура лакхъе, диззагӀа а дикагӀа а кхоачашде цар хьашташ!

29. Советски Союза къахьегамхой! Къахьегамца коммунистически гӀулакх хилара тӀехьа къовсам лоаттабе! ЧӀоагӀъе дисциплинеи организованности! Сий деш лора а де, деба а де общественни рузкъа!

30. Халкъа боахама болхлой! ТӀагӀертта караерзае экономически зӀанеш, боахам рационально лелабара методаш! Производствана шерагӀа юкъедоаладе къахьегам Ӏилманца вӀаштӀехьбоаккхилга, дикагӀа йола опыт, Ӏилманеи техниканеи эггара кердагӀа карагӀдаьннараш!

31. Советски Союза къахьегамхой! Хадданза лакхъе къахьегама овсарле! Эггара кӀезигагӀа къахьегами материальни затраташи дӀа а йохийташ паччахьалкхен планаш кхоачашъяра тӀехьа къовсам лоаттабе, цӀенхаштта лелае кхом бара режим, овсарле йолаш пайда эца балха хана хӀара минутах!

32. Советски Ӏилмахой, конструктораш, инженераш, техникаш, изобретателаш, рационализатораш! Хьинаре кхоачашде КПСС XXIV-ча съезда Ӏилма - технически прогресс сихъяра хьакъехьара декхараш! Мамогга чӀоагӀбе Ӏилма производствацара бувзам! Халкъа боахама сихагӀа юкъедоаладе Ӏилманеи техниканеи эггара кердагӀа карагӀдаьннараш!

33. Литератураи искусствая деятелаш, культура болхлой! Лакха лелае советски искусства партелеи халкъалеи байракх, беррига низи говзали дӀале коммунизм хьалъерашта кхетам балара!

34. Просвещене болхлой! Эргаьккха тоае халкъа образовании хьатӀаккхувча тӀехьенна коммунистически кхетам лулгеи!

35. УнахцӀено лораярeи физически культураи болхлой! Тоаде бахача наха медицински гӀулакх делга! Советски наьха хӀара дийнахьарча вахара хьинаре юкъейоалае физически культура.

36. Пионераши дешархойи! ЧӀоагӀа дукха езаш хила советски Даьхе, дика деша, къахьега Ӏомале! Ленина гӀулакха тӀехьа, коммунизмана тӀехьа, хьинаре къовсам лоаттабергбола нах хила кийчле.

37. Вежарашха моаршал да коммунистически болхлойи партешка — болхлой классеи берригача къахьегамхойи денал долча марксистско - ленински авангардага, империализмана духьал, машара, демократена ,къамаш шоай лоӀаме хилара, социализмана тӀехь денал долаш къовсам лоаттаберашка!

38. Марксизма - ленинизмаи пролетарски интернационализмаи ларда тӀа чӀоагӀлойла дерригача дунеи тӀарча коммунистий цхьоагӀои кхотабалари!

39. Вежарашха моаршал да социалистически мехкий халкъашка! ДегӀа а йоагӀийла, чӀоагӀ а лойла социализма дунеи система — дунеи халкъашта юкъерча болхлой класса исторически карагӀдаьннар, антиимпериалистически къовсаме керттера низ, машареи социальни прогрессаи чӀоагӀало!

40. Социалистически мехкий къахьегамхой! ДоттагӀали цхьоагӀои чӀоагӀъяра тӀехьа, вежарашха вӀаши леладу гӀулакхаш дӀахо а дегӀадоаладара тӀехьа къовсам лоаттабе! Фийла хилалаш социализма моастагӀаша лехарий хьакъехьа!

ЛакхагӀа айе социалистически интернационализма байракх!

41. Дерригача мехкий къахьегамхой! ХьинарегӀа къовсам лоаттабе империализма агрессивни политикана духьал, машара, демократена, къамаш шоай лоӀаме хилара, социализмана тӀехьа.

42. Вежарашха моаршал да монополистически капитала духьал, къахьегамхой политически социально-экономически бокъонаш хилара тӀехьа, социалистически идеалаш котъялара тӀехьа ше кхо ца ещ къовсам лоаттабеча капиталистически мехкий болхлой классага!

43. ДӀайха моаршал да колониальни низ-Ӏоткъама боаржолаш Ӏокхайсача, империализманеи неоколониализманеи духьал, шоай лоӀаме хилар чӀоагӀдара тӀехьа, социальни дегӀаахара прогрессивни наькъа тӀехьа къовсам лоаттабеча халкъашка!

44. ДӀайха моаршал да империализманеи расизманеи духьал, кортамукъеи къамаш шоай лоӀамеи хилара тӀехьа къовсам лоаттабеча колониальни шоай лоӀаме доацачеи мехкий халкъашка!

45. ЧӀоагӀлойла революционни низий—социализма дунеи система, дунеи халкъашта юкъерча болхлой болама, халкъаш къамеи социальни хьакъехьа мукъадахара тӀехьа къовсам лоаттаберий низ кхоача цхьоагӀо!

46. Вежарашха моаршал да набахтенашкеи фашистски набахтенашкеи Ӏазап оазаш боахкача, капиталистически колониальни лоала духьал, халкъаш кортамукъа хилара тӀехьа, социализмана тӀехьа къонахчал долаш къовсам лоаттабеча нахага!

Кортамукъа баха капитала тутмаккхаш!

47. Вежарашха дӀайха доага моаршал да турпалча вьетнамски халкъаген цун денал дола авангард йолча Вьетнама къахьегамхой Партеген, Лаосеи Камбоджаи къонахчал долча патриоташка, американски империализма агрессена духьал, шоай мехкаш кортамукъеи шоай лоӀамеи хилийтара тӀехьа кхера ца луш къовсам лоаттаберашка!

48. Дунеи халкъаш! Хьадда хьадеха Америка ВӀашагӀкхийттача Штаташкара Индокитаера варварски тӀом соцабелга, США-и цар сателлитийи дерригa эскараш дизза а дувцилге йоацаш а Къулбехьеи Вьетнамера, Лаосера, Камбоджера арадоахилга.

Кулгаш дӀадаха Индокитаяна тӀера!

49. Дунеи халкъаш! Ӏарбий халкъаша лоаттабеча нийсхои къовсамцара бартцхьоагӀо чӀоагӀъе! Гаргарча Малхбоалера Израила агресси дӀайоаккхилга, дӀалийцача Ӏарбий территорешкара израильски эскар арадоаккхилга хьадеха.

50. Ӏарбий мехкий халкъаш! Империализманеи реакценеи духьаларча къовсаме дерригача революционни, къамийдемократически низий цхьоагӀои кхотадалари чӀоагӀде!

Даькъала а хилда, чӀоагӀ а лулда Советски Союзеи Ӏарбий мехкийи халкъашта юкъера доттагӀал!

51. Европа мехкий халкъаш! ХьинарегӀа къовсам лоаттабе европейски континенте чӀоагӀа машар хилийтара тӀехьа, халкъаша машаре вӀаши гӀулакхаш леладаран кхерамзленнеи тӀехьа! Гучадаха реакцеи реваншизмаи низаша — дунеи халкъашта юкъера кхохкам мелбара моастагӀаша лехараш!

52. Дунеи халкъаш! Хьадеха ядерни, химически, бактериологически герза деррига тайпа ца могийтилга! Къовсам лоаттабе массане а деррига герз дӀадаккхара дунеи халкъашта юкъера кхерамзле чӀоагӀъяра тӀехьа!

53. Даькъала хийла Советски Союза арахьара ленински политика — машареи халкъий доттагӀалеи, империализмана, реакцена, тӀема духьал къовсам лоаттабу деррига низаш кхотадара политика!

54. Даькъала а хийла, чӀоагӀ а лойла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз —машареи социализмаи низий чӀоагӀало!

55. Марксизма-ленинизма байракха кӀал, Коммунистически парте хьалхленца — дӀахьалхашка гӀо ленински новкъа коммунизма коталонга!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕ

1971 шера 14 октябре КПСС ЦК Политбюро хьежар СССР Министрий Совето хьачуеннача 1971—1975 шерашка СССР халкъа боахам дегӀабоалабара, пятилетка шерашта, министерствашта, ведомствашта, союзни республикашта йийкъа йолча пхе шера плана проектага, хӀаьта иштта 1972 шера СССР паччахьалкхен бюджета проектага а. Пхе шера плана проект оттаьй парте XXIV-ча съезда, КПСС ЦК-ас яьча Отчетни доклада тӀа съезда резолюце тӀеи Директиваш тӀеи оттаьча положенешка хьежжа.

Пхе шера планеи 1972 шера йолча бюджетеи проекташ ювцача хана ЦК Политбюрос къаьстта теркам тӀабахийтар керттерча декхара — социалистически производство дегӀайоалаяра, цун эффективность, Ӏилма-технически прогресс лакхъяра, къахьегама овсарле лакхъелга сихдара лакхача темпай ларда тӀа халкъа вахара материальнии культурнии хьал дикка лакхлулга Ӏалашдара.

Планеи бюджетеи проекташ тӀа лерхӀ болхлойи гӀулакхерча наьхеи алапи, хӀаьта иштта пенсеш, стипендеш, потребление общественни фондай чотах йола льготаш дӀахо а лакхъярах йола КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра хиланза яргӀоаца материальнии финансовии ресурсаш къоастае езаш.

Белгалдаькхад пхе шера план толамца кхоачашъелга керттерча даькъе общественна производства ерригача звеношка эффективность лакхъярца, Ӏилманеи техниканеи карагӀдаьннараш шерра юкъедоаладара ларда тӀа къахьегама овсарле лакхъярца къоастадеш хилар. Министерствашта, ведомствашта, союзни республикай Министрий Советашта, СССР Госплана тӀадиллад планаш дӀакхоачийтача ханен уж кхоачашъеши боахама чура резерваш производствана шерра юкъейоалаелга, кхом бара режим лакхъелга, болх беш йолча предприятешка продукци дукхагӀа арахецилга, производствой къахьегами дикагӀа вӀаштӀехьбоаккхилга, халкъа боахаме материально - технически снабжени эргаькха тоелга Ӏалашдар.

ЦК Политбюрос дийза даргдоалаш лаьрхӀад капитальни вложенеш эффективность лакхъе, яь йистейоалача объекташка средстваш вӀашагӀтоха, гӀишлош хьалъяра ханаш лоацъе, нарга дӀадодар лохде, проектни гӀулакх эргадаькха тоаде, керда производственни мощносташ болх бе йолаялийтаран караерзаяран белгалъяькха план дувцилга йоацаш кхоачашъе, болх беш йолча предприятешта реконструкци е, халкъа боахама дерригача доакъошка производства процессашта механизаци автоматизаци е езаш хилар.

Пхе шера плана проект ювцача хана цӀаьхха а белгалдаькхар советски наха эша ккачан продукташ, хӀаьта промышленноста бедал кхы а дикагӀа кхоачамбалла хилийтар луъа дӀахо а юрта боахам лакхбара керттера лоархӀам болаш хилар. КПСС ЦК июльски (1970 ш.) Пленума решенешка хьежжа юрта боахама материально - технически база чӀоагӀъяра, цунна интенсификаци, мелиораци яра, минеральни удобренеш дукхагӀа арахецара, Ӏилмана карагӀдаьннараш юртбоахама производствана юкъедахьилга дегӀадоаладаран шердаран чӀаланза яргӀоаца ресурсаш къоастае еза.

Пхе шера плана проектагӀа ерригача союзни республикай экономикеи культурен комплексни дегӀайоалае лерхӀ, Мехка малхбоалеи районашка производительни низаш дегӀадоагӀилга сихданза даргдоацаш хилара теркам тӀабахийтаб.

КПСС ЦК Политбюрос белгалдаькхад ийслагӀча пхе шера план толамца кхоачашъелга ерригача парте, дерригача советски халкъа гӀулакх хилар. Из кхоачашъяро Ӏалаш ду дӀахо а вай социалистически даьхен экономически оборонни низ, цун дунеи халкъашта юкъера позицеш чӀоагӀъелга, социализма вежарашха долча мехкашцара доттагӀали вӀаши леладу гӀулакхаши дегӀадоагӀилга, СССР-е коммунизма материально-технически база сихагӀа хьалъелга.

КПСС ЦК Политбюрос раьза хинна белгалдоаккх парте XXIV-ча съезда исторически решенеша наьха политически сакхетам лакхбаь, къахьега дог гӀоздаьккха мехка дерригача халкъа социалистически яхь яржар. Ерригача партийни организацей декхар да наьха къахьегара дола хьинари творчески инициативеи дегӀайоалаяра, экономикеи культурей лакхъяра, ерригача участкашка планови заданеш толамца кхоачашъяра тӀаберзабаь политически организаторски болх эргабаьккха тоабар. Из деш терхам тӀабахийтаб доал дара боарам, боахам лелабара, паччахьалкхеи къахьегамеи дисциплина чӀоагӀъяра результаташ баьхан долаш кадрай персональни бехктоккхам лакхбара.

ЦК Политбюрос могайир 1971—1975 шерашка йолча 9-ча пхе шера планеи 1972 шера йолча СССР паччахьалкхен бюджетеи проекташ, уж документаш КПСС ЦК Пленуми СССР Лакхехьарча Совета аргӀанара сессии хьожаргӀолаш юкъедахьа решения а йир.

Венгрера хьаьший—Нохч-ГӀалгӀайче

16 октябре Грозненски района «Советская Россия» колхозе бахар Венгрера баьхка хьаьший: Венгерски социалистически болхлой парте Комаромски областной комитета секретарь Ференц Толмачи, облисполкома председатела заместитель Ференц Амон, шахтерий паркома секретарь Янош Лантош, мехкдаьтта чакхдоаккхача завода цеха начальник Михали Моди, цу завода инженер-экономист, делегаце переводчица Эва Каппель. Царца бар Нохч-ГӀалгӀай обкома секретараш М. Ш. Баматгиреви М. А. Дорохови.

Бийсан этта дохх дӀа-хьа доалаш мара дацар Ӏуйран, хьаьший Аргуне бодача наькъа тӀара «Советская Россия» колхозе дӀабода никъ болалуча дӀакхаьчача. Цу метте накъабаьхкар хьаьшашта «Советская Россия» колхоза парткомеи правленеи викалаш.

Цигара Гардалинка яхача моттиге, хьалха йоархӀаш мара хӀама йоацаш хий тӀадаьнна пайда ца эцаш, ухкача лаьтташка хьалхийнача тепличии боахамага, дӀадийнача ялаташка хьажа бахар хьаьший.

Боккхача теркамца хьежар хьаьший колхоза тепличии боахамага. ХӀанз бӀаьсти яьнна йоагӀаш санна хет теплицашка чуваьлача.

Тепличии боахам дӀабовзийт хьаьшашта района, колхоза кулгалхоша. Раьза болаш хьеж хьаьший хӀанз хьаяьхача нарсашка, теплица чурча порядката.

Гардалинкера хьаьший фусам даьйи колхоза правлене бахар. Чуболх колхоза председатела кабинете. Колхоза председатела Ш. А. Абдусаламова, паркома секретара Ш. Б. Шуаипова дувц хьаьшашта шоай боахамах лаьца, партийни организацеи правленеи беш болча балхах, КПСС XXIV съезда декхараш ханал хьалха кхоачашдара колхоза къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаярах.

Шоайла юртбоахама производствах лаьца хаттараш деш гучадоал колхозе силоса кхееш узбекски фух йолча хьажкӀаша гурахь дийна ялат чуийцачул тӀехьагӀа дӀайийча силоса дикка хьувкъам лулга, хӀаьта Венгре гурматах томараш латаш йола хьажкӀаш леяелга. ТӀеххьара хьаьшаша а фусам даьша а барт бир цу фух йола хьажкӀаш вӀаши хувца.

«Советская Россия» колхозера делкъел тӀехьагӀа Шелковской района «Коминтерн» колхозе бахар Венгрера хьаьший.

Червленски тӀаь тӀа маьккхи тухи а дахьаш хьаьшашта накъабаьхкар Шелковской района «Коминтерн» колхоза къахьегамхой, кулгалхой.

«Коминтерн» колхоз керттерча даькъе комсаш кхееш, дута дувш, жа леладеш я. Боккхача теркамца ладувгӀ хьаьшаша «Коминтерн» колхоза кулгалхоша боахамах дувцачунга.

* * *

ДӀадахача кӀирандийнахь венгерски доттагӀий безаме тӀайийцар Сунженски района къахьегамхоша. Уж хилар «Победа» колхоза шурий ферме, консервни заводе. Колхоза экономика, колхозхой вахар хӀара дийнахьа тоалуш хиларах дийцар венгерски хьаьшашта колхоза правлене членаша.

Сарахьа, ялх сахьат доаллаш района культура ЦӀагӀа советско-венгерски доттагӀалеи митинг хилар. Митинге бар районерча колхозийи предприятейи къахьегамхой. Митинг чакхъяьнначул тӀехьагӀа «Победа» колхоза художественни самодеятельносто концерт оттадир хьаьшашта.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ.

Сурта тӀа: Венгрера баьхка хьаьший Грозненски района «Советская Россия» колхоза къахьегамхошца вӀашагӀкхетача хана.

Елизарова сурт.

ЯХЬА НИЗ

Гаргахоачаш латт Сийлахь-боккхача Октябра 54 шу дуза да. Берригача советски наха санна, цу цlейна къахьегама совгlаташ кийчдеш ба вай города къахьегамхой а.

«Социалистически яхь вlаштlехьйоаккхилга дlахо тоадарах» КПСС ЦК баь Социам шоай партийнии болхлойи собранешка бийца а бийца, шоай торонашка а хьежа, долаш дола кхоачамбоацараш белгал а даьха, къахьегамхоча дош деннад производства ерригача торонех бизза пайда эца, балха новкъарле ю бахьанаш юстардаха, Сийлахь-боккхача Октябра даха ма доаггlара накъалаха а нийслагlча пятилетка хьалхарча шера задани графикал хьалха кхоачашъе, аьнна.

Укх шера нийс бетта грознецйи чота тlа я планал совгlа арахийца а реализаци яь а 10 миллион сома маьха продукци. Арахийцаа реализаци яьи продукци 10 процент тlакхийттай къахьегама овсарле лакхъяра чотах. Дуккхача хьокхамашка дийлача Грозне промышленноста лоархlамегlа йола хьокхамаш шера тlаийца социалистически дехкараш кхоачашдара гарга да.

Мехкдаьттахоша кхаь кварталагlа халкъа боахама деннад планал совгlа 72 эзар тонни мехкдаьтта, 40 миллион кубически метр гаргга газ. Заданел совгlа 39 миллион киловатт-сахьат электроэнерги яьккхай энергетикаша. лаьрхlачул совгlа оборудовани кийчъяьй машенашъераша машенаькъахоша, дукха хlама ца эшшаш, 1400 эза-йоккха посад йиттай, царца предприятешка а гlишлош хьалъеча а дlакхачай дозала нормал тlех 800 эзар тонни халкъа боахама кир.

Кlезига яц вай хьалха латташ йола коллективаш. Масала, царех я Грозненски химически комбината коллектив.

Социалистически яхьа хадданза йоакхе ю партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, комбината а цехий а кулгалхоша. Цехашта, участкашта, сменашта, бригадашта юкъерча социалистически яхьа итогаш ю, уж ювц партийни, болхлой собранешка, парткома, завкома, ВЛКСМ комитетий заседанешка, конференцешка. Итогаш шерра дlайовзийт коллективашка. Цу гlулакха доккха новкъостал ду заводе арахоулача «Химик» яхача дукха тираж йолча газето.

Хоаш ца хиллара, дlахьача пятилетке 20-нех 17 квартале Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиги СССР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела Цlе байракхи яьккхар химкомбината коллективо. Толаме кхоачашдир цо съезда хьалхарча яхье тlаийца социалистически дехкараш а.

Дукха дlаболалаьй цо нийслагlа пятилетка а. Парте XXIV съезда решенеши Директиваши партийни болхлойи собранешка ювца а ювцаш, кердача пятилетка хьалхарча шера задани хана хьалха кхоачашъе дош деннад комбината коллективо. Из дош толаме кхоачашду. Масала, продукци хьаяраи цунна реализаци яра нийс бетта плана 21 сентябре кхоачашъяьй комбината коллективо, хlаьта полиэтилена цехий коллективаша — 3 сентябре.

Парткомо, завкомо, комбината кулгалхоша е йоаггlа терко ю яхьи къахьегамхой творчески къинари дегlадоаладара, производства торонех дикагlа пайда эцара, эффективность лакхъяра дешай.

Специалисташеи болхлошеи кийчъяьй комбинате чакхйоахаргйолча лоархlамерча организационно - технически мероприятей бlарчча комплекс.

Кхы дукха масалаш кхувла йиш я цу коллектива дикача гlулакхех вахарах, балхах.

Хьаймаде а кхыча предприятешка дlадовзийта а юкъедахьа а мегаргдолаш дукха дика хlамаш да «Красный молот» завода социалистически яхь вlаштlехьйоаккхача.

Хьалха дlайхача шерашка санна доацаш, укхаза чlоагlа теркалду болхлоша тlаийду декхараш вlаше ювзалуш йола шоллагlа балха говзалаш lомаелга, цхьан болхлочо цхьан сменагlа дуккхача станокаш тlа белга квалифицированни болхлоша шоай балха опыт къоначарна дlайовзийтилга, производства торонашка общественни хьожилга чудоагlаш хилара.

Красномолотовцаш хьаллаьцар «Пхе ден задани — диъ дийнахь» яха Ленинградски Кировски завода болхлоша дlадоаладаь дика гlулакх.

Ленинградцаша дlадоладаьр хьаллаьцара берригa машенашъераш тlа а хьехаш, пхе ден задани диъ дийнахьа кхоачашъе дош а денна къахьегаш ба завода запасни дахкаий цехера токараш Л. Л. Сазонов, Л. К. Будник, В. Н. Корнев, В. П. Лаврентьев. Завода парткомо завкомо хьаллаьцар производства хьалхалаттараша даь кхайкхал, цехий кулгалхой, юккъанцара партийни профсоюзни организацеш декхарийла йир цар болам завода ерригача участкай коллективашка дlабоаржабе.

Яхьа дикагlйола форма а хинна дlаэттад цигга а оагlонна пайда болаш дола опыт вlаши йовзийтилга, городашта, вlаши ювзалуш йолча предприятешка юкъе социалистически яхь лелаяр.

Дукха шераш хьалха денз шерлуши чlоагlлуши хьайоагlа вай Грозненеи Орджоникидзенеи, Нальчикаи, Махачкаланеи юкъера яхь. Махачкале а вайцига а чlоагlдаьд дикагlйолча предприятешта парте горкомеи горисполкомеи карара кара тела Цlе байракх. Химкомбината коллективага а хlана Махачкала парте горкомеи горисполкомеи карара кара тела Цlе байракх.

Социалистически яхьерча дикача гlулакхашта уллув кхоачамбоацараш хилар а белгалдаьккхад КПСС ЦК «Социалистически яхь вlаштlехьйоаккхилга дlахо тоадарах» баьча соцам тlа. Уж кхоачамбоацараш доахкаш предприятеши организацеши я вай городе а.

Укх шера нийс бетта программах лоархlаьяш 19 предприяти, цар дlаеннаяц 9 миллионал совгlа сома маьха продукци.

Шенхашта тlехьадусаш да промышленни, нах чу баха, культурно - бытови объекташ хьалъелга. Къьстта тlехьадус культурно-бытови объекташ хьалъелга.

Гlишлошъечеи монтажни 53 организацех 23 лоархlаьяш заданех.

Продукци арахецаран цунна реализаци яран геттара тlехьаюсаш я «Трансмаш» (директор нов. В. И. Медведев, парторганизаце секретарь нов. П. К. Авдеенко), Нохч - Гlалгlай гlишлошъяра управлене аьшкбетонни конструкцей (директор нов. С. Р. Константинов, парторганизаце секретарь нов. В. П. Живев), «Автоспецоборудоване» экспериментальни (директор нов. А. С. Цыганков, парторганизаце секретарь нов. А. М. Кантария) заводий, кога гlирса фабрика (директора декхараш кхоачашдер нов. А. Мурдаев, парторганизаце секретарь нов. М. П. Антоненко) коллективаш.

Духхьала цу предприятеша реализаци ца еш йитай пхи миллион сомал совгlча маьха продукци.

Лаххе цlераш яьхача а иштта тlехьаюсача кхыча предприятей партийни, боахама, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я тlехьадисара, хlанз йоашка эттача хьала бахьанаш хьалахя, пайда ца беш йиса производства торонаш дукха а царех махулла бахьна пайда эца, цунца шоашта тlадиса декхар дlатаккхара ерригa коллективаш оаццагlъяха. Шоай ерригa цу тlехьаюсача предприятей коллективашта начхьалакхеи план яь а ца lеш, тlаийцаь социалистически декхараш а кхоачашдара практически новкъостал де декхарийла я парте райкомаш.

Керттера уйла-м халкъа боахама эгтара лоархlамегlа йола продукци арахецара тlаерзае еза. Красномолотовцашта дика гlулакхаш карагlдийнадале а, болат, мехкдаьтта аппаратура, нассаш, цементировочни агрегаташ арахецара план кхоачашъяц.

Ацетоно -бутилови заводо ший керттера ацетона продукцена 98 процент мара реализаци яьяц, хlаьта старопромысловски кирпичка еча заводе — 96 процент. Вахача наха эша дукха продукци йисай «Терек» яхача мебельнодахчах хlамаш еча фирма, № 4 йолча горбыткомбината, горпромкомбината дидпошнва фабрикаша ара ца хецаш.

Цигача а кхыча я предприятешка, КПСС ЦК соцам тlа белгалдаь ма хиллара, яхье бахьнарий уйла, хьинар, низ къахьегама овсарле лакхъяра темпаш сихъяра, керда техника, продукце керда тайпаш хьадаран караерзадаран продукце дикал лакхъяра, къахьегам lилман овлан тlа вlаштlехьбаккхара, кооперировании поставкаш ханиахьа кхоачашъяра, къахьегамеи общественни дисциплина чlоагlъяра, болх беш бола нах дукхагlа ца а хуйийташ производство оттаеча боарамга кхоачаяра хоадам боллаш тlаберзабий хилац.

Ерригача городе юкъера лаьрхlача къахьегама овсарле лакхъяра план 102,9 процент кхоачашъяьяле а, 17 предприяти цу заданех лоархlаьяц, царех дукхагlчар продукцена реализаци яра план а кхоачашъяьяц. Халкъа боахама дукха ба цу меттанийна, балха тlера будилевцера, цеттанийна хила боаца тайпара къовсам ба производства моттиге. Малара Накхарийнте общественни моттиге кегар хьийр яьле беха ца беш бус кастинна.

Масала, Грозненски консервни заводе шин бутт гаргга ца хилар болхлой Бугреев, Атаманчук, Стрелков, хьийраш медвытрезантеле «хьоашалагlа» бига хилара дош ца дувцаш. Цунах тарра, малар мелйраша, боагlача хьисаге къовсам ца лоаттабеча коллектива хьалхашка латте декхараш кхоачашдара даькъе а производствана а доккха зе ду.

КПСС ЦК соцам тlа белгалдаьккхад предприятей колхозий, цехий, бригадай коллективаша къаьст-къаьстача болхлоша, колхозхоша яхье бовлара барт бара практика кхоачамбоацаш нийсоалаь ца хилар.

Эсала йоацаш форма я мехкдаьтта чакхдоахараштеи, «Главснабсбыта» болхлоштеи, мацеиаькъахоштеи юкъерча социалистически яхье дуккхачу хана хьйоагlаш. Цунцара кхоачамбоацар фуд яьча, цхьацайола партийни профсоюзни комитеташ яхь вlаштlехьйоаккхача, цуи итогаш еча, мехкдаьтта продукташ дlаяхьийтара практически де дезараш белгалдеча нег-нагахьа мара кьонаш ца хилар да.

Промышленносте, транспорте, гlишлош хьалъеча, бытеи кхыча отраслейи предприятешкарча кхоачамбоацарех масалаш доаладаь барг вац цхьан статьяца.

Ерригача партийни, профсоюзни, боахама, комсомольски организацей хьалха дола декхар да «Социалистически яхь вlаштlехьйоаккхилга дlахо тоадарах» КПСС ЦК баь соцам бизза кхоачашбара, мел эшар дар.

А. ДАВЫДОВ,
КПСС Грозненски горкома секретарь.

НАХА ЛОАРХIАШ

«Ма вала дукха еза». Ишхьа сана йиттa оана «Электроинструмента» яхача заводе моллагlча балхе. Далаш из саг муьйнча оагlорачара вааза саг волга. Эгтара дикагlйолча къахьегамхочох мара алац уйлаш уж дийцаш. Иштта яьхар сона операциш цехерча комсомолках Озиева Лидайх цу цеха мастера Даскиева Марема: «Ши-кхо шу мара дац Лида тха цехе балха сена. Духхьал шийла яьа операци lомадь ца lеш, конвейера тlа мел йола операци а lомаяй Лидас. Цудухьа эшшача хана новкъоста кога метта дlаотт йиш йолаш я Лида. Цунна тlадилла гlулакх цlаьхха а кхоачаш ца деш диеац. Гlулакхаца, эздела я. Наха дукха еза из».

Марема Лидай иштта тешал дича раьза болаш белакъежар конвейра тlара болхлой. Цунах хайра сона Марема яхар массане а яхар долга.

Итт класс яьккхачул тlехьагlа еннай Озиева Лида заводе балха. Эгтара хьалха цехе чу яьннача хана, могаргдий - хьогl сона чолхачерча производства ритмана юкъаяна, аьнна хийтар цунна. Бакъда, хьалхарча дийнахьа а шийл операци lомайир цо. Лидайна хьехаш йола Оздоева Аза цецъяннаяр.

Ши-кхо ди далалехьа ерригача коллективана езалар тlалгlай йоl. Ший болх йистебаьлча, тlехьа бисачарна новкъостал дора Лидас.

Цудухьа массава чlоагlа раьза болаш гlадбеча тlаийцар сборщикаша Лида комсомоле дlаэцар. Массане а ловцаш доахар цунна, совгlаташ телар. Цигга дош делар Озиевас новкъостий шийх бенна тешам цlаьхха а ца боабе, коллектива сий массаза лакха лоаттаде. Из дош кхоачашде дика вlаштlехьдоал Лидай.

Конвейера тlа хlара саго шийна тайпара болх бу. Бакъда, массане болх вlаши бувзабелла ба. Цкъаннена вlаштlехь ца даьнар шоллагlчоа гучадоал.

— Хlара саг балхаца са доахаш хила веза, — йоах Лидас. Вилка корпус кабелах дlайоллар я Лидас кхоачашъе еза операци. Хlара дийнахь 250 — 300 корпус дlайолл цо кабелах. Из дика толам ба. Лидас яьча операцех гlалат дыына моттиг хиланц хlайзалца. Миштa карагlдоал хьона иштта дика болх бе, аьнна аз шийга хьаьттача, Лидас аьлар: «Болх массе хана дика бе беза. Хlаьта укх шера — къаьетта, КПСС XXIV-гlа съезд хинна шу да ер, оаха яьча электросверлилкашца наха атта хуле болх бе, тхоай декхар кхоачашдаь хилар лерхl оаха».

Болх дика бара тарра общественни вахар а дьинаре леладу Лидас. Цехе дукха зизаш да, цlена, сапаргlата я. Лидай кулгаша доккха дакъа лаьцад цехе производства эстетика вlаштlехьайоаккхаш.

Октябрьски цlей сийна Лидас тlаийцад доккхий социалистически декхараш. Уж декхараш кхоачашдара хьинар кходац цо.

Г. ГАГИЕВ.

Керда книжка

Нохч - Гlалгlай книжни издательствас дукха ха йоацаш арсий меттала арахийцад «Зикари цун социальни чулоацами» яха М. М. Мустафинова яздаь брошюра.

Книжка тlа дувц зикар арахьара Нохч-Гlалгlайче кхачар, тешарговолча масалашца гучабоакх цун реакционни чулоацам, Дынах тешаш болча нохчийи гlалгlайи вахарцара массалаш а кхувлаш автороо хьанькох из къахьегамхошта зенне, вай обществана хийра гlулакх хилар.

Мустафинова къаьстта дика доашхаш дувц вай республике эгтара дуккагlа яржача религиозно-мистически трабах — къадарий тlарикъатах, цун тайп-тайпара болча мурдех, хьахьокх советски нaха цох дола зе.

Цу брошюра новкъостал дергда дына духьалара пропаганда еча.

КАГИЙЧАРНА КХЕТАМ ЛУР

Хlама довзари ца довзари вlашкаоттача доазош тlа латт хьехархо. Из наха лоархlаш хилар, моллагlа къахьегам сийлахьа ба, яхача деша тlара хийна lац. «Ма дош да из хьехархо яхар», боккхача безамца а, дега кхоачара хеташ а оалаш хиннад сийлахь-воккхача йоазонхочо А. М. Горькес.

Шийна профессех а берашцарча балхах а дувцаш Тlой-Юртарча юкъерча школа хьехархочо Осмиева Маlе Мадинас йоах:

— Бераштa кхетам луча деррига а хьехархочо шийгара луча хьокхамца хила деза, оцца педагогика пайдан яц.

Сона массехказа хезад цо шийна къоначa коллегашца прическа, тlадувха барзкъа шаьра, тlехдаьппа ца хиларах лаьца къамеьл деш. Уйла, ниrат чlоагlдаленча долча къоначa дегаша сиха тlаэц къаьга, бlарг тlаотташ мел дар, цо дешара тlерайоах уйла.

Тха юртарча нахеи шийна коллективоa сий даь ца lеш районе а лоархlаш я юрта Совета депутат Маlе Мадина. Дукха ца йоаццаш хиннача хьехархой республикански совещане «За доблестный труд» яха медаль елар цунна. Педагогически балха тlа даьккхача ткъаь воархl шера Мадийна денна шовзткъалагlа совгlат да из.

Юххьанцарча классашка хьехаш я Маlе Мадина, хlаьта тlехьарча итт шера подготовительни классашка бу цо болх.

— Педагогически балха эгтара халагlа дола дакъа да из, — йоах школа завуча У. Б. Дударова, — деррига а юххье денз хьадоладе деза укказа.

Цо подготовительни классашка хьийха цхьаболa дешаркой лаьрхlача комиссе 1-гlа класс яьккхачарна ха дезар ховш хиларах деша болалушше шоллагlча классе баьхар.

Цун балха опытехи педагогически кьинарахи сайна хезача Мадинайгара пурам а даьккха, цун массехк урокe ваха хилар со.

Бераштa дlаязде йоазув хьалхадоаккхаш бlарa ма хьежже ховра цунна баргlарех малагlчо гlалат даьд.

— Мишта хов хьона из? — дуктlаевала лайра сона.

— Цар йоазув деча кулгага хьежача хов, — аьлар Мадинас.

Шийна вахар цо хетадаьчарцарча боккхача безамо, дуккхача шерашка шаьрдича, вахарa норма а хинна из дlаэттача мара кхета лургдац из цу тайпара. Цкъа керда материал йовзийташ ше къамаьл даь йоаллаше а эгтара тlехьашкарча парта тlа кора уллув ваьгlа дешархо хьалхарча парта тlа ховвир цо: «Из хlанад?» — lевалнзар со а. Аз даьча хаттара жоп а ца луш хьехархочо кlаьнкага аьлар:

— Хьадувцал, фу дар аз хlана хьалхадаьккхар.

Кlаьнка аьлар:

— Со кора кlел доазаш доахкача хьазилгашка хьожаш вар, lа дийцар кхетаданзар аз

Хетаргахьа, ше кхетабеш барашкара мел доагlар хьехархочо тlагlертта хьалехаш хилар а шийна, седари доацари кхетаде ховш хилар а бахьан долаш да из. Из декхарийла ва кхыа саго ца зувр бlаргаго. Цун я моллагlар тувладолийта а цхьадолча. оттанза баргбоацача хlаманна бlарг тlаотташ оамал.

Цкъа со цун уроке волаш, аз зийра, Мадинас хуккхаза белгалдир карцахьардар, цlагlа lомае еннa материалаш хьттар, уж ювцийтар, керда материал йовзийтар, царца дувзаденна хинна хаттараши уж дашхари доалаш. Из деррига а шовзткъеи пхе минута!

Шийна дешархой тетрадашка хьожаш агlаш яйра сона Мадина. Боккхача безамца, бокъонца доккхал а деш хьахьувкхар цо сога кlара тетрада оагlув, цу тlа бераша даь голмоарзагlа йоазош, хьийкха тьаьий, яь шаькъе lатташ. Цу мlараш хьекхара хьисапе даьча йоазонна дlалора цо шийна теркам, дега йlовхал, цкъаза шифра йиза чa клеткаца хьалийсьеш е совьаьйнар «хоадаеш», тьаьний, дикка гонаш нийсдеш. Цунна цар тlара гора сона ца гур, кхетадора аз ца кхетадер, дуц шийна мара ца хово.

Моллагlча сага цlагlа чуваьлча, кхета йиш я цу чу ваха саг фу болх беш ва, цун балхацара безам мел чlоагlа ба. Мадинай квартире къаьстта цхьа цlа да сурташ, кулгаца дийхха сурташ, хьатийда алапаш, кубикаш, йоккхий школьни чоташ чуйолаш. «Яа са гойтара пособе гииз я», — йоах цо, дикка цунах доккхал а деш. Гойтара пособеш дукха хиларо новкъостал ду цунна шийна къахьегам ховалца кхьала, гуш килийта. Из деррига даха доагlана хьарсамагlа дахийта, моакхазагlа сийг баккхара хьисапе берий кхетам сийрдабаьккха, дlамел хьехар цар дег чу дужаде бокъонца йола шийна балхацара шокъ балха тlа дlадодачунга хьежжа беркат хьадоала хьинар эш.

Мадинай цlагlарча архиве суртий, моаршал луш яьача открыткай, письмой открыткей йоккха коллекци я. Цо хьийхараша мелла массе а мийнгера язду шоай юкъенцарча хьехархочунга. Дувц шоай дега сlоазак, толамех, кхьнох. Дукха ха йоацаш хьехархочун Ди даькъал дуваци къаьхаташ кхаьчар цунга Целиноградски областерча Челкарски районерча прокурорагара В. И. Кузнецовгара, Иркутски областа Октябрьски районa керттерча логарара Д. И. Коровинайгара, хlаьта цо болх беча школа директор Кодзоев Хангире lалихан а цун дешархо хинна ва.

Хьехархочун професс доархlам lалаьмате боккха ба. Хьехархочо шийна дешархочоа дlаенна дега йовхал, кхетам, хьада ха а йоацаш беб, дегlабоагlа. Аьри ара баьннача хьасто шийна нийсъ лоахаш санна, ца хиннача баьцовгlаш, зизаш, вахара белгало тосеш санна хул из. Хьехархо обществаца беркат доалаш хинна а ца lеш, общество ше беркате ен ва. Уж — вахара тlехбола муьлгибоалла а из дlакхухьа а нах. Педагог яхача деша маlен ширача гречески меттала кlаьнк дlакхуьлар аьлла да. Из да а да иштта. Цо кхувл бераш сердалга, lилманга. Вай баркал оал из декхар кхоачашдеш хьабоагlача нахa.

А. КОЛОЕВ.

«Мирабель» болх бе кийчлуш я

Толамца монтаж оттаяь а тохкамаш даь а яьннай уникальни установка. Дунен тlа эггара йоккхагlйолча ускорителa — СССР атомни энергех пайда эцара Пачхьалкхен Комитета лакхача энергей физика Институтa протонни синхротрона экспериментальни комплекса юкъегlоргья из. Укхаза, Окана йисте, эрсий шаьрена юккъе касталашха дlадйолаергья советски - французски эксперименташ. Матере къайленаш гучайохеш керда гlа боккхаргба шин мехка — СССР-еи Францеи lилмахошеи инженерашеи. Цу балха цар пайда эцаргба уникальни шин установках — 70 миллиард электроновольт хулача энергена йолча ускорителахи (дунен тlа эггара йоккхагlъяр) кхачача водорода эггара йоккхагlйолча «мишенах—«Мирабель» яхача французски камерахи. Хlанз чакхйоалаш латт этапни балхашта еш йола кийче. Уж балхаш де йиш хулийт атомни энергех машаре пайда эцара даькъе советскии французскии специалисташа цхьана дуккхача шерашка традиционни къахьегар бахьан долаш.

Д. ДМИТРИЕВА текст. (ТАСС).

СУРТА ТIА: серпуховски ускорителера частицай каналех цаl.

В. ВЕЛИКЖАНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

Бригада календара тIа-пятилетка шоллагIа шу

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъярая Октябра дезача цlейна къахьегама совгlат кийчдараш яхь йоаржаьяй Октябрьски буруш тохара балхий Управлене бурувдеттарий бригадаша. Цу яхье хьалхара моттиг яьккхай Соломатин Дмитрий Иванович керте латтача бригадас. № 186 йолча скважинана 5303 метр буруш а тохаш йоккха мехкдаьтта кlедж тохийтар цо укх шера .Июль бетта денз тlеккlоаргача № 223 йолча скважинана Октябрьски майде буруш тохаш я из. Цу скважина проектагlа тоха деза буруш 4900 метр я. Октябра цlей сийна хьалхегlа вахте эттаца цу бригадас 16-ча октябрга кхоачаш 190 метр буруш а тохаш бетта план дикка тlехкхоачашъяьй. Иштта кхахьегача бригадас июнь беттa денз буруш тох пятилетка шоллагlча шера чотах.

Уж толамаш доахача белгальаьннай бурувдеттараш нн. Кругликов, Истратов, Анучкин керте латта сменаш .

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ОДЕССКИ ОБЛАСТЬ. ГДР оборудованеца кийчъяь Килийски даьтта завода керда цех проектни мощностага кхаьчай—дийнахь—бус йиъ тонн шурий порошок кийчъю. Шу доладелча дена бlаьш тоннаш шурий порошок арахийцай.

Сурта тlа: шура йокъеча кердача цехе.

И. ПАВЛЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

Толамаш лохдалийтац

Сийлахь-боккхача Октябра 54 шу дузаш даьча КПСС ЦК тlахьехамаша дог гlовдаьккха хьинаре къахьегаш ба «Грозэнерго» предприятешта юкъе хьалха латтача № 2 йолча «Теплоэлектроцентрала энергетикаш. Укх шера социалистически яхье хьалхара моттиг дlа ца хецаш хьабоагlа уж. Царга я управлене карара кара тела Цlе байракх. Дlабахача 9 бетта даьха толамаш лохдалийтац цо укх бетта а. Хьалхарча декадагlа заданел совгlа цо яьккхай итташ эзараш киловатт-сахьат электроэнерги.

«Грозэнерго» цехашта юкъе хьалхара моттиг яьккхай В. Я. Решетов керте латтача электрически цеха коллективо А. Е. Кудряшев керте латтача гlон йолча цеха коллективо.

Къаьстта дика къахьегарца укх шера белгалбаьна ба электромонтераш Г. Лосев, И. Сошнев, В. Сидельников, электрослесарашприбористаш П. Украинец, В. Королев, Б. Стефанченко, кхыбараш. Цар шоай смени нормаш массаза а дикка тlехкхоачашъю.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ДЕШАР ДИКА ВIАШТIЕХЬДАЬККХАД

Укх шера тха районе вlашагlъехка я 17 юххьерен 42 марксизма-ленинизма лардаш lомаергйолеи политшколаш, 32 марксизма-ленинизма семинараш. Комсомольцаштеи кагирхоштеи лаьрхlа я 12 кружоки цхьа семинари. Семинаре lомаергья: «Коммунизм хьалъеча хана керда саг хьалкхевар керттера декхар да» яха проблема. Цул совгlа районе я массови пропаганда тайп-тайпара формаш. Цу массайолча дешара формаша цхьоалагlча октябре дlадйолайир занятеш. Районе шоай политически знанеш лакхъеш 4,5 эзар саг ва. Керда дешара шу ханнахьа а организованно а дlадоладалара чlоагlа къахьийгар партийни организацей секретараша, пропагандисташа, ладувгlархоша шоаш. Цудухьа цхьоалагlча октябре дешар шу дlа ца доладеш цхьаккха кружок, семинар йисанзар тха районе. Пропагандисташ З. Цечоев, С. Цицкиев, С. Тебоев, К. Зыскунова, Б. Козырев, иштта кхыбараш хьалхе а дика кийчбелар занятеш чаккхъяха.

Дика дlайолаелар № 3 юкъерча школе В. И. Ленина «Материализми эмпириокритицизми» яха произведени lомаю семинарски занятеш. Йиллача хана 32 хьехархо вера шоай хьалхарча лекцега ладувгlа. Пропагандисто, школа воспитательни балха заведующи йолча Галина Мифодьевна Демиденкос ладувгlархой керда дешара шу даькъал дийцар. Дlайовзийтар «Материализми эмпириокритицизми» яха произведени lомаяра занятей расписани. Г. Демиденко опыт йолаш пропагандист я. Цо дешара шера йола программа дlайовзийташ белгалдаьккхар В. И. Ленина «Материализми эмпириокритицизми» яха болх lомабеш хlанзарча замана хьалха латта философи-исторически материализм караерзае коммунистий торо хилар. В. И. Ленина из произведени ца хаддаш теркам тlалоатто безаш а, воспитательни бéш болча балха практика юкъелаца езаш а я. Масала, дешархошта хала тема я «Материи сакхетами яхар. Царна хап матере сакхетам хьалха-тlехьа хилар бокъо. Уж цу деша кхетабе дика новкъостал дергла хьехархоша семинаре lомаеча «марксистско-ленински тайпара матери кхетарахи цун хlанзарча заман философии естествознании дегlаяра бола лоархlами» яхача тема. Вай декхар да. яхаш дувц пропагандисто. lилман, а философски а дешаш наха дlадовзийтар. Из атта гlулакх дац, хlаьта а семинаре еча занятеша гlо дергла уж кlоаргга философски дешаш кхетаде. Чlоагlа безаме тlаийцар ладувгlархоша пропагандисто хьалхарча темах лаьца дийцар. Лекци йистеяьнначул тlехьагlа а дукха ха яьккхар хьехархоша цхьацца шоаш ладийгlача тlемах дувцаш, хургйолча докладий а, рефератий а темаш дlаязъеш, уж кийчъе эша литература хьахоржаш.

Иштта дика дlадоладелар дешара шу Межрайгаза партийни организаце а. Цу парторганизаце вlашагlъелла я юххьанцарен марксизма-ленинизма лардаш lомаюи ши партшкола.

Юххьерча политшколе шоллагlа шу да халкъа боахама экономика lомаю. Хьалхарча занятe «Продукце дикалли производства культуреи. Продукце дикалга хьежжа цун экономически лоархlам», яха тема яр. Тема материал дlайовзийта ше волалуш пропагандисто Д. Блажкос лоацца ладувхархошта дlахайтар СССР, республике а, районе а чакхъяьннача хьалкъа боахам дегlабара пятилетка итогаш. Парте а, правительства а чlоагlа теркам тlабохийт арахецача продукци дика хилийтара. Пропагандисто дийцар шоай предприяте продукце дикал лакхъяра тайп-тайпара наькъаш. Беседа чакхйоалаш Д. Блажкос ладувгlархошка дlаязъяйтар хургйолча заняте тема а. цунах лаьца тайп-тайпара дешаш а.

Н. БОЙКО,
КПСС Малгlабика горкома политпросвещени кабинета заведующи.

«СЕРДАЛО»
2 оагlо, 19 октябрь, 1971 шу.

Грозненски химически комбината № 131 йолча цеха коллективо чIоагIа лоархIаши сийдеши я «А» яхача комсомольско-кагирхой сменана керте латта Чаткина Галина Васильевна. Полиэтилен арахецача сменашта юкъе дикагIчарех лоархIаш я цун смена, ХIанзлехьа кхоачашъяьй смена химинаша итт бетта план. Ше цига балха еча денз дукха кьона специалисташ хьалкхебаьб цо. Иштта дика производственнии, тешаме новкъост хиларах ду цун сий.

СУРТА ТIА: смена начальник Г. Чаткина.

С. ХУГАЕВА сурт.

БОКЪО ЙОАЦАШ ЛАЬТТА ДIАЛУВЦ

Колхозашка, совхозашка, пачхьалкхен боахамашка лаьттах пайда эцарах дола закон телхаделга дIадаккхара тIадерзадаь гIулакхаш даь доллашехь, цхьацдаболча наха шоай цIеношта гонахьара лаьттан участкаш шеръеш, цIенош деш, промышленни организацей учрежденеши производственни объекташ еш шоай лоIаме лаьтташ дIалувц. Духхьал 1970 шера бокъо йоацаш шоай лоIаме 8964 гектар лаьтта дIалоацаш 349 моттиг хилар, царех 111 моттиг хилар колхозашка 23,55 гектар лаьтта дIалоацаш, совхозашка — 47,14 гектар лаьтта дIалоацаш 187 моттиг, гослесфонде 18,95 гектар дIалоацаш — 51 моттиг хилар.

1971 шера 15 июле республика юрта боахама Министерствас юрта боахама Управленей кулгалхой декхарийла бир хIара предприятей организацеи юрта боахама доацача гIулакхашта шоашта къоастадаьча лаьттасх мишта пайда еца хьажа а цар пайда эцаш доацеи е шоашта хьожадаьча тайнара пайда эцаш доацеи лаьтташ колхозаштеи совхозаштеи юхадала, цунах шоаш даьр 1971 шера 1 ноябрь тIакхоачаш хьа а хайтаргдолаш.

Республика халкъа тIахьожама комитета органаш землеустроительни службаца цхьана хьежар районашкеи боахамашкеи лаьттах пайда эцарах дола законодательство мишта кхоачашду. Халкъа тIахьожама комитета ший заседане ладийгIар Надтеречни района совхозашкеи кхыча юртбоахама предприятешкеи лаьттах дола законодательство кхоачашдара дешагIа. Цига лаьттах пайда эцача долча доккхача кхоачамбоацарех дийцар. Цу района совхозашкара пачхьалкхени общественнии гIулакхашта законагIа оттаяьча порядкагIа хьадаьккхад 131 гектар лаьтта. Берда лаьтта карадерзадара организацеши предприятешеи совхозий счеташ тIа даьккхад 44 эзар сом. Бокъда из ахча цхьадолча боахамаша дIадахийтац дола дола лаьтта тоадарга, кхыча гIулакхашка ухийт. Масала, «Гвардейский» совхозе (директор Идрисов) промышленни организацешкара хьакхаьча керда лаьтта карадерзадара хьожадаь хинна 17,7 эзар сом осуда дIатакха дIадешнад. Цу районе хьалха хиннача «Грознефтеразведка» яхача тресто ше леладаь 107 гектар лаьтта юрта боахама пайда эцара мегаргдоаш кийч а даь, совхозашта дIадешнадац. 1967 шера № 58 йолча скважине цIи яларах «Минеральный» совхозе 50 гектар совгIа дола лаьтта пайда эца йиш йоацача даьлар. ХIанзалца из лаьтта тоа а даь, совхоза юхадIадалара даь хIама дац.

Бурув деттача балхий Грозненски управлене болхлоша № 49, 5, 68, 69, 79, 80, 81, йолча буровойшта гонахьа 18 гектар лаьтта шоай лоIаме дIа а лаьца — огородашта леладу.

Кхы дикагIа дац лаьттах дола законодательство кхоачашдара гIулакх Грозненски районе а. Масала, хьалха хиннача «Грознефтеразведка» яхача тресто ший гIулакх даьлча юхадаланзар «Советская Россия» яхача колхоза 3 гектар лаьтта х Iаьта автомобильни наькъаш дехкачеи тоадечеи Управлене механизированни карьера боахамо тIо хьалбаьккхачул тIехьагIа цу колхозага юхаьккхачийтанзар 17 гектар лаьтта.

«Старогрознефть» НГДУ скважинашта бурув тохара балхаш чакхдаьлча цар демонтаж яь яьлча пайда эца йиш йолча даккханзар № 2 йолча баьцадаарийн — шурийн совхоза 20 гектар лаьтта, шаьрданза мехкдаьттан газен проводаш йохкаш дохадаь хинна лаьтта. Цу управлене дIалакъанзар 1 Мая цIерагIча колхоза лаьттара 10 гектара гаргга дIалоаца Iамарч.

Цхьайолча промышленни организацеша шоай ханнахьа оттадац лаьттах пайда эцара ха йIаьхъярах дола документаш.

Бурув деттача балхий Горячеводски управлене, № 43, № 58 йолча буровойшка лаьттах пайда эцара ха 1970 шерехьа а йистеьнна йоллашехь из ха йIаьхъйир дехаш, заявлени еннаьц. Бокъо а йоацаш, дIахо а пайда эц.

Алхан-Каларча гражданаша шоай цIеношта гонахьара лаьттан участкаш шеръю улицагIарча лаьттах. Из законагIа доаца гIулакх соцадац Алхан-Каларча юрта Совето.

«Юбилейни» совхоза лаьттах бокъо йоацаш пайда нийсеш моттигаш я Шолже а. Укх тIеххьарча шерашка 35 индивидуальни цIа хьалдаьд укхаза 7,5 гектар хула совхоза лаьтта дIа а доацаш. Уж цIенош хьалду планагIа доацаши дагдехачеи, цIенош хьалдара бокъо йола цхьаккха документ а доацаш.

Грозненски горисполкомо, цун гIишлошъяреи архитектураи отдело, Нохч-ГIалгIай АССР гIишлошъяреи архитектураи Управлене город дIахо дегIайоалаяра лаьрхIача лаьтта индивидуальни цIенош хьалделга соцадеш шоай ханнахьа хIама даьдац, хIаьта № 3 йолча микрорайоне хьалдаь индивидуальни кхо цIа законах доацаш хьалдарах ше яь решени кхоачашъянзар гор. Грозне Ленински райисполкомо.

Грозненски горисполкома капитальни гIишлош хьалъяра Управлене хьа а ца къоастадеш, «Юбилейный» совхоза хинна 43,3 эзар сома зе метта а ца оттадеш № 3 йолча микрорайона шоллагIа аргIа хьалъю цу совхоза лаьтта. Цунца управлене телхаду лаьттах пайда эцара бокъо луш йола дакташ йоацаш объекташ хьалъе йиш йоаца закон.

Хьежача гучадаьннад Сунженски района колхозий членаша общественни лаьтташ дIа а лувцаш шоай цIеношта гонахьара участкаш шеръеш хилар. Иштта моттигаш нийсъеннай «Путь к коммунизму» яхача, XIX-ча партсъезда цIерагIча колхозашка, кхычахьа. Орджоникидзевски станице гучадаьлар законагIа доацаш 9 гражданино цIеношта гонахьара участкаш йохкар.

Карабулакерча механизированни карьеро Кирова цIерагIча колхоза дIадаланзар шийна лаьтта къоастадарах доагIа 3 эзар сом. Сунженски района халкъа судо решени яь йоллашехь, колхоза хIанз а тIехь дIаденнадац из ахча.

Лаьттах пайда эцача дукха телха хIамаш да Шаьла районе а.

Нохч-ГIалгIай химически заводо пайда эцац 1964 шера «Шалинский» совхозерча лаьтта городе Аргуне пленкеи листи хьаергйола завод хьалъяра къоастадаьча лаьттах.

1961 шера «Октябрьнефть» НГДУ-на ГIойтI-Кертерча мехкдаьтта доаллача моттига къоастадаьдар Шаьла района лаьттах 1599 гектар лаьтта.

Цунах хIанз буровойшеи коммуникацешеи дIалаьцар 200 гектар гаргга лаьтта мара дац. Вокх лаьттах пайда эцац мехкдаьтта промыслови управлене, бакъда совхозашта юхадIадала тигац по ше пайда ца эца лаьтта, цунца лаьттах пайда эцара бокъо телха а еш. Пайда ца эцаш уллаш ним шу даьккхача лаьтта юхадIадала деза из хьаденнача организацега. Иштта да кхоачашде деза закон.

Цу районе хIанз а дIадахаза да цIеношта гонахьара лаьттан участкаш лелаяра кхоачамбоацараш. Массанахьа а уж участкаш йистача ца доагIаш дIалаьца 106,5 гектар лаьтта гучадаьлар, цунах «Керда вахар» яхача юрта 21,4 гектар, Кердача АтагIе 13,7 гектар, Дуба-Юрта 15,7, гектар Автуре 12,9 гектар, и. кх. дI.

Иштта ца доагIаш лаьтташ дIалийца дукха гучадаьлар кхыча районашка а.

Лаьттах дола законодательство телхадеши шоай лоIаме лаьтташ дIалувцаши телха гIулакхаш дIахо леладу районашка царна духьал мабоагIара къовсам ца доаттабарах. Дукхача моттигашка ла йиш йоацаш кIаьда хул Iаьдала моттигерча органий кулгалхой, лаьттах дола законодательство телхадераша, хьалхехьа а цIахайтац из телхаде йиш йоацилга, цудухьа бехке бараш бехктокхаме а ца оазац бус, хIаьта лаьттан хьакъехьара бокъонаш дIахо а телхаю. Уж бокъонаш телхадераш цIенхаштта бехктокхаме оза беза.

Б. БОГАТЫРЕВ.

Сом хьувкъабир

«Наурский» плодопитомнически совхоз керттерча даькъе бахача наха шоай бешамашка, хIаьта боахамашка дIайогIара сомий гаьнаш кхееш я. Цу тайпара специализаци йолаш шиъ совхоз я вай республике. ШоллагIа яр Урус-Мартана районера Мичурина совхоз я. Мичурина совхозе керттерча даькъе лоамаши лоамашта юхе ухкачеи районашта лаьрхIа кхею сомий гаьнаш. ХIаьта «Наурский» плодопитомнически совхоза Терека юхе ухкача районашта лаьрхIа кхею саженцаш.

Тайп-тайпара фух йола сомий гаьнаш кхееш ба «Наурский» совхоза къахьегамхой. Иштта, аьхки, гурахь, Iай кхачаш болча Iежий, кхорий, айвай саженцаш, цул совгIа боалий, гуржий боалий, хьачий саженцаш а кхею укхаза.

Лакха да саженцаш кхееча къахьегамхоша укх шера доаха толамаш. Кхееча саженцех нормах 25 процент мара йиш яц юкъера ялийта. ХIаьта совхоза къахьегамхоша йокъаенна кхыдола бахьанаш долаш 5 процент мара юкъера ялийтанзар кхееш йола сомий саженцаш. Цул совгIа цу совхозе кхеяь сомий саженцаш дика хьалкхув бахача наьха, боахамий бешамашка.

Сомий саженцаш кхеешехьа шоай сомий, комсий бешамаш кхеяьй совхозе. ХIаьта цу бешамашкара чубена сом, яьха комсаш пачхьалкхенга йоахара план йолаш а ба совхоза къахьегамхой. Мишта кхоачашъю цар из план?

Iалама хьалаш во долаш кIезига детар укх шера гIамгIаший, хьачаший, хьуна хьачаший. Цудухьа беррига теркам Iажий, кхорий, айвай лакха хьувкъам кхебара тIабахийтар совхоза къахьегамхоша. Лакхийр сомий бешамашка лаьтта хьаьндеш, лазарашта духьала къовсам лоаттабеш чакхдоахаш хиннача балхий агротехника. Хьийга къа зехьа дайнзар совхоза болхлой. ПланагIа 6440 центнер чуэца безача 6920 центнер сом чубера цар.

Къаьетта лакха къахьегама толамаш даьхар Аксенов Александр кулгалдеча бригада къахьегамхошка бехкар. Цхьабакъда, цул сомий бешамашкара план 960 йолча 2150 центнер сом чубера цар. ХIаьта сом бохкара пачхьалкхенна план 166 процент кхоачашйир.

Совхозе кхебаь сом керттерча даькъе вай республика къахьегамхошка бехкар. Цхьабакъда, цул совгIа, вай Даьхена кхыча промышленни районашкарча къахьегамхошта а бахьийтар совхозе кхебаь сом. Иштта, Новокузнецк яхача городе бахача наха рефрежераторашца дIакхоачабаьб 2600 центнер Iажаш.

ХIанз сомий бешамаш Iа даккхара кийчъеш ба совхоза къахьегамхой. ТIадоагIача шера чуэцаргбола сомий хьувкъам кхы а лакхагIа хилийтара дард йолаш низ кхо ца беш къахьегаш ба совхоза сомий бешамаш лелераш.

П. НОВАКОВ.

ДЕКХАРАШ ТIЕХККХОАЧАШДЕШ

Дика йовзаш я Гудермесски района юртбоахама къахьегамхошта «Кавказ» колхозера Акбулатова Ховре цIи. Районе производства хьалхалаттарий цIераш йоахаш Ховрай цIи ца йоаккхаш хиннадац. Дукха ха я из шекара свекла кхееча звенона керте латта. ХIаьта хIанзалца цхьа шу дIадахалац Ховрас ше новкъосташца шекара свекла кхеяра, из пачхьалкхенга йоахара шера план тIеккхоачаш ца еш. Масала, дIадахача шера 50 гектарех хIаранена тIара план 220 центнер йолаш юкъера лаьрхIача 403 центнер шекара свекла чуийцар Ховрас кулгалдеча звено барттайнача коллективо.

Укх шера агротехнически дикагIа йолча хана дIайийра свекла. Ханаш тIехьа ца йоалийташ массехказза оасар дир. Цу тайпара агротехнически дикагIа йолча ханашка чакхдаьхар кхыдола балхаш а. Бакъда, уж балхаш деш звено коллективера меттал тха юртара кхыбола кхалнах а хилар. ХIаьта со се дог гIоздаьнна я КПСС XXIV съезд хиннача укх исторически шера оаха лакха шекара свекла хьувкъам кхебарах», — йоах Акбулатова Ховрас.

ХIанзе шовзткъа пхьегIа 45 гектара тIара шекара свекла чуийца баьннаб Ховрай цун новкъостийи. ХIаьта хIара гектара тIара чуэца хьувкъам юкъера лаьрхIача кхо бIаь центнер хул. ПланагIа социалистически декхарех чуэца безаш хинначул дуккха лакхагIа ба из хьувкъам.

Шекара свекла чуэцаш лакха толамаш доахаш къахьег Ховрас кулгалдеча звенора Виситаева Билижас, Далаева Мартанас, Умарова Хубайдатас кхычар.

Н. АСТАХОВ.

БРИГАДА ТОЛАМАШ

Наурский района «Калиновский» совхоза сомийи комсийи бешамаш лелаеча бригада коллективе нийс саг ва болх беш. Цар лелаеш я 63 гектара тIа сомийи 8,7 гектара тIа комсийи бешамаш. Цхьабакъда хала дале а деррига балхаш уж де деза ханаш тIехь а ца йоалийташ чакхдоах къахьегамхоша. Иштта болх вIаштIехь ца баьккхача йиш яц лакха хьувкъам кхебе а.

Сона дагадагIац тха бригада коллективо сомийи комсийи хьувкъам кхебара производственни план кхоачаш ца яь шу. Цхьабакъда, къаьстта лакха хьувкъам кхебеш шераш а хиннад. Масала, дIадаха шу, В. И. Ленин ваьбIаь шу дизача юбилейни шера планови заданел, дукха хIама ца ошаш, шозза дукхагIа сомии комсаш кхейир оаха. ХIаьта керттерча даькъе бригаде кхебу хьувкъам дерригача шерашка дукха терка ца теркаш цхьатарра хул.

Во толамаш дац тха бригаде коллективо кердача пятилетка укх хьалхарча шера даьхараш а. Комсий бешамашкара планагIа 60 тонн комсаш чуэца езаш дар тхо. ХIаьта чуийцараш 73 тонн я. Укх шера хиннача Iалама хьалашка хьежача дика хьувкъам ба из.

Каст-каста хеташ хул, мишта доах оаша уж толамаш, малагIа балха къайленаш я шун, яхаш. Цхьаккха къайле яц. Эггара хьалха ала деза тха бригадера беррига къахьегамхой сом, комсаш кхеяра йоккха балха опыт йолаш болга. Царна юкъе къаьстта дика къахьег Кизякова Марияс, Евстигнеева Галинас, Алиев Сергея, кхыбараша. Эггара хьалха цар кулгаш да уж дикал лакха йолаш комсий гаьнаш йоIараш, лазарашта духьал дохьаж деттараш, кхыдола балхаш кхоачашдераш. Бригга балха операцеш агротехника бокъонаш нийсса кхоачашъеш къахьег бригада коллектива.

Масала, тха бригадерча къахьегамхошта каст-каста дувца, хьеха, хIаьта цар балха тIахьожам лоаттабе безаш дац. ХIараенна дика хоьш да нагахьа санна комсаш гурахь йоIаш хилча, тIадоагIача шера чуэцаргболча хьувкъама хIараенена тIа йиъ пхиъ лоза а йолаш шиннел дукхагIа га йита йиш йоацилга. Ас юцараш я «тербаш», «каразюм» сортех йола комсаш. ХIаьта тха бригаде дукхагIа ераш цу сортех я.

Механизированни хьисапе комсаш лаьттах йохкалехьа уж цхьан мугIарегIа Iойохк. Цул тIехьагIа мара чухецац комсаш дIакъовла агрегаташ комсий плантацешка. Цу хьисапе комсаш дIакъовлар геттара пайдане да. Эггара хьалха агрегаташа тешаме дIакъовл лаьттаца комсаш, цул совгIа комсий гаьнаш а кагьяц.

Толдаяц комсий гаьнаш бIаьсти уж лаьттана кIалхара хьамукъайоахаш а. Укх тIеххьарча шерашка лаьттана кIалара фо детташ хьамукъайоах комсаш. Хьалха ца болх кулгашца беш ужжал комсаш лаьттана кIалара яхара укъе-тъаь итт дк эцар. ХIанз пхи - ялх дк мара дезац.

Лакха хьувкъам кхебара лоархIаме да комсий га шпалерагIа нийса хьалъехкар. Комсий гаьнаш шпалерагIа нийсса хьалйийхка йолча хана телхац уж лазарашта духьала молхаш тохаш, плантаце кхыйола механизированни обработка еш.

ТIайоагIача хана пайдане йоацарашта меттел ютаргйола гаьнаш мара ца юташ, кхыйола эри тIаяьнна гаьнаш каг а еш дIайоах баха. Лаьттара комсий овлаш хьаувза пайдане хIамаш зехьа ца йоаяйтара ду из гIулакх.

ХIаьта а, ала доагIа, оаха доахача … толамий эггара лоархIамера … дола бахьан да, тха бригада коллектив ший болх безаш, бовзаш, цхьа барт болаш хилар. ХIаьта деррига балхаш агротехнически дикагIа йолча ханашка кхоачашдир.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» КПСС ЦК баь соцам бувцаш тха бригада къахьегамхоша лаьрхIар, тIадоагIача шера доахаргдола толамаш алсамдахара, шерра социалистически яхь йоаржаль болхлой къахьегама овсарле кхы а лакхъе.

А. ЛАЗАРЕВ,
Наурски района «Калиновский» совхоза соми комсаши лелаеча бригада бригадир.

Ноябрь бетта чотах

Грозненски автотранспортни комбината коллектив дика къахьегаш я укх шера. Цхьа бутт дIабахийтац цо бетта план тIехкхоачаш ца еш. ХIанзлехьа итт бетта план кхоачашъяьй цо. Уж толамаш доахача яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Ибрагимов Сайт-Хьасан керте латтача коллективо. Цунга я комбината карара кара тела цIе байракх. Хьинаре къахьегарпа цу колонне белгалваьнна ва шоллагIча класса водитель Исраилов Назарбек.

СУРТА ТIА, (аьрдехьара аьттехьа) колонна начальник С.-Х. Ибрагимов хьожаш ва рейсагIа водача шофера Н. Исраилова путевкага.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТIЕХ КХОАЧАШЪЯЬЙ

Укх шера пачхьалкхенга планагIа 70 тонн дулх доккха дезаш бар тха боахама къахьегамхой. ХIаьта цар хIанзе декхар 87 тонн да. Цул совгIа цар пачхьалкхенна дIаденна хьайбаш боарамал совгIа тоаденна а дар.

Дукха даьд из толам боаккхаш лоаман даьгIенашка хьайбаш лелаеча бригада къахьегамхоша, къаьстта цу бригада бригадира Саламов IабдулаIс.

— Атта дац лоаман даьгIенашка хьайбаш доажаде. Iалама хьалаша каст-каста новкъарленаш ю бежаIуерта. Цхьабакъда цу халонех кхераш вац Саламов Iабдула кулгалдеча бригадера бежIу коммунист Алиев Iали. МоллагIча Iалама хьалашка хьайбаш леладе йоккха опыт йолаш ва из. Цудухьа лакха да цо доаха къахьегама толамаш. Iаьлас доажадеча хьайбашта хIара бетта планал совгIа юкъера лаьрхIача 150 — 160 процент дулх тIаккхет.

— Лоамаш дулха ганз я, — йоах Алиев Iаьлас. — Цхьабакъда цунах пайда баккха а ха деза. Ха деза альпийски даьгIенашка дукхагIа дулх тIаккхетаргдолаш уж мишта доажаде деза.

— Бакълув Iали, — йоах Саламова. — Хьайбашта дулх тIаккхетийтара лоаман даьгIенашка йола резерваш а лоархIаш укх шера социалистически декхар тIайийцадар оаха. Сийлахь—Йоккха Октябрьски социалистически революци хинна 54 шу дузача дийнахь, дулх даккхарех из пачхьалкхенга доккхарех шера план кхоачашъе. ХIаьта оахош лаьрхIар, тхоай социалистически декхар ханал хьалха нийс бетта кхоачашдир бригада коллективо. Мишта баьккхаб из толам?

КПСС XXIV съезд болх бе йоалаеннача хана ше бригаде собрани йир Саламова. Хьайбашта дулх дукхагIа мишта тIаккхетийтаргда — из дар собране дувцаш тохкаш хинна керттера дош. Цу хьакъе дукха предложенеш юкъейоалайир. Предложенешка хьежжа бригада дIахо болх бара план оттайир. Парте, правительства еча йоакхона, кердача къахьегама толамашца жоп дала барт бир. Цул совгIа хIаране тIайийца декхар ханал хьалха кхоачашдара шоайла социалистически яхье баьлар хьайбаш леладераш.

Пачхьалкхенна хIанзе дIаденнар доацаш, ер шу дахлалехьа кхы а итт - пхийтт тонн дулх дIадала торонаш я.

Дика кийчо яьй боахама Iаи заманахь доахан чусоцадара а. Хьайбаш чудаттаргдола помещенеш лоамашка а юрта а ерригаш тоаяь яьннай. Тоъам болаш Iалашдаь доакъар а. Лоаман даьгIенашка Iаи заманахь хургдолча хьайбашта гIожа доакъар Iалашдеш боккха болх бир Магомаев Камыш. Шаьра аренашка доакъара лаьрхIа дIайийна хинна баьцаш аьла чуийца яьнначул тIехьагIа, лоаман даьгIенашка хьайбаш доажадечарна йол Iалашъе новкъоставала вахар из. Йоккха балха опыт йолча мангалхочо лоаман халача хьалашка хьинар кхо ца деш, хIара дийнахь ше балха нормаш шозза цхьайолча хана кхозза тIеккхоачашъеш къахьийга, дукха дикал лакха йола йол Iалашйир. ЛаьрхIача из хилар лоаман даьгIенашка Iалашъяьчох дукха хIама ца эшаш кхоадагIа дакъа.

ХIанз силос йоллаш ба колхоза къахьегамхой. Кхо метр совгIа йолча лакхалга кхоач хьажкIай гIадам. Кховзткъа гектара тIа я силос лаьрхIа хьажкIаш. ХIара гектара тIара оаха чуийца силосни масса юкъера лаьрхIача 250 центнерга кхоач.

Ш. ШУАИПОВ,
Грозненски района «Советская Россия» колхоза партнома секретарь.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАША БУ БЕРКАТЕ БОЛХ

Фирма коллективо производственни планаши тIайийду доккхий декхараши кхоачашдеча шоашкара доагIа беркате дакъа доац рационализатораша. Технически «готтига» моттигаш йоашхаш кухха кердадараш балха юкъеккхувл цар. Из бахьан долаш арахецаш йола продукци дикагIа хул. Дукха ха, маьхера материалаш кхою.

61 рационализатор ва фирме. Ер шу доладелча денз кийч а яь дукха тайп-тайпара предложенеш хьачуеннай цар. ХIаьта балха юкъейихьай 53 предложени. Цох 57.5 эзар сом пайда хиннаб пачхьалкхенна. Сентябрь бетта даьо доацаш да из.

Еррал предложенеш балха юкъейихьай аьлча эггара хьалха цар дукхали баьнна цIена пайдеигу. Духхьал бархI бетта творчески къахьегарах цхьадола новкъостане балхаш 14 эзар сома маьха чухьнахьа даьннад. Из бахьан долаш 10 саг кхычахьа балхаш де мукъавалийтав. 1112 киловатт-сахьат электроэнерги, 57657 квадратни метр шолхаш кходаьд.

Фирма экономически эффективность лакхъеча рационализатораршта карагIдаьнначох дакъа мара дац из. Фирма рационализатораш ба дуккхача хана денз укхаза болх беш бараш. Юкъара рузкъа хьакхоллаш шоашкара хьинар гойтарал совгIа творчески а беркате къахьег цар. Фирма болх эрга а баьккха тоабара, вешта аьлча, балха хьалаш тоадараи къахьегама овсарле лакхъяраи тIадохийт цар шоай хьаькъал. № 1 йолча мебельни цеха механик Б. Н. Фотиев хIанз ше волча 1948 шера денз къахьегаш ва. Ший балха йоккха опыт йолча цо творчески а дика къахьег. Укх тIеххьарча кхаь шера тайп-тайпара рацпредложенеш балха юкъейихьай нов. Фотиева. Царех баьнна пайда 22 эзар сом да. Производствана доккха беркат даьннад механически цеха начальникагара А. Г. Головинскегара — 3499 сом. Дахчан хIамаш ю токарь Н. Г. Бутузов фирма къаьнагIболча болхлоех цаI ва. Творчески а вешта а дика къахьег цо. Укх шера 4 рационализаторски предложени балха юкъейоалаярца 1075 сома пайда баьб цо. Уж санна бола дика рационализатораш кхы а дукха ба фирме. Уж ба электромонтераш В. П. Криушин, Е. И. Нехаев, кхыбараш.

Рационализатораршта долча гIонна общественни хьисапе вIашагIелла конструкторски бюро я фирме. Цу чу воагIа 7 саг. Керттерча даькъе инженераш, техникаш, лакха говзал йола болхлой ба уж. Практика яле а теоретически цхьацца кхоачамбоацараш шоашца доацаш хилац рационализатораша хьачутела предложенеш. ХIаьта конструкторски бюрос Iомайий кхоачамбоацараш дIадоах, автора идея ца хувцаш балха юкъехьу.

Рационализаторий болх дикагIа вIаштIехьбаккхара боккха лоархIам ба фирме консультационни пункташ вIашагIйохкар. Цар чу воагIа практически теоретически дика кийчвенна вола итт консультант. Цар рационализаторашта пайдане, кIоаргга чулоацам болаш хьехамаш ду. Цох царна доккха новкъостал хул.

Рационализаторийи изобретателийи балха юкъе массане дакъа лоацаш хилча пайданегIа хургдар, предприяте дерригача доакъошка творчески къахьегамах хьахиннар гуш хургдар. Цудухьа творчески балха дукхагIа мугIарера болхлой юкъеозара хетаь тайп-тайпара мероприятеш чакхйоах фирме. Царех цхьа мероприяти я общественни хьажар дар. Цул совгIа рационализатораршта шоашта юкъе конкурс кхайкаяьй. ДикагIа, пайданегIа йола рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаяьраш совгIаташца, кхыдолчунца белгалбоах.

ХIанз рационализаторий группа мебельни щитай поточни лини эргаяьккха тоаяра къахьегаш я. Реконструкци яра план оттаяьй. Из лоархIаме мероприяти чакхъяьккха яьлча цу лине къахьегама овсарле 40 процент лакхлургья, кийчъю продукци дикагIа хургья. ХIанззехьа лаьрхIаб пох боалз пайда — 9,2 эзар сом. Лак дIачухьачу детта машен эргаяккхара а къахьег рационализаторий группа. Лак чудетта головка эрга а баьккха хувц, лак дIачуухийта шнекови насосаш оттаю. Из предложени юкъейоалаяьчул теIхьагIа хургбола пайда — 10 тонн лаки 20 эзар сом ахчеи. Ер шу чакхдалалехьа уж балхаш даь доахаргда. Шу доладуш производствана 85 эзар сома пайда бе аьлна шоаш денна дош сийленца кхоачаду «Терек» фирма рационализатораша.

Г. ЛИТВИНОВА,
«Терек» фирма производственни отдела йоккхагIйола инженер.

«СЕРДАЛО»
3 оагI., 19 октябрь, 1971 шу.

ДЕШАРХОЧОА КХЕТАМ БАЛАРА

Школана хьалхашка латтар дуккха деккхар да — дешархошта кІоарга знанеш ялар ал совгІа, хІара денна тІагІертта къахьега деза цара коммунистически кхетам балара а. Школе кийчву лакхехьарча дешара заведенешка вода студент а, производстве къахьета ваха къона къахьегамхо а.

Тха школа хьехархой коллективо Цу хьакъехьа геттара дукха болх бу: тематически къастъкъастача предметегІен йола сайренаш чакхйоах, опыташ а хьокхаш, утренникаши сбораши ю, торжественны линейкаши дикагІа хьан деш, малагІа дикагІа халхавоал, илли хьан дикагІа оал, сурт дикагІа хьан дулл хьожаш конкурсаши чакхйоах. Цу дерригача гІулакхаша доах бераш коллективизмага.

Хьалкхувш йоагІача тІехьенна коммунистически кхетам балара лоархІаме дакъа да Іилман - атеистически болх а.

Дешархошта атеистически кхетам балара йола ший тайпара форма а ях пайда ийбу тха хьехархоша периодически кепайоазон атеистически пропагандах а. Из форма дтта а я пайдане а я.

Дукха мероприятеш белгаль яьй тха хьехархоша дешархошта коммунистически кхетам балара чакхъяха. Уж хІанз чакхйоахаш а я отталхча планага хьежжа. Школе вІаштІехьъяьккхай методически кабинет. цу чу хьехархоша кулгал а деш. вІашагІъеллай атеиста уголок. Ала деза цу гІулакхах тхона боккха пайда баьннаяга, Цо новкъостал ду пхьанцадолча бакъдоацача хІамех тешаш дола бераш шоаш харц хиларах дІакхетадара, Іалама тайп-тайпара хувцамаш царга ийса кхетадайтара. Цу гІулакха-м миттта боккха пайда боал ала мегаргда каст-каста чакхйоахача укх тайпарча мероприятеех а: «Ма теша гІанех», «Миштa хьахиннаб дИ», «Дин цІейш хьахилар». «Миштa дова сага Іалам, миштa эргадоакх цо из» яха, кхыйола дешархошца чакхйоаха лекцеш, беседаш.

Дукха къахьег хьехархоша атеистически, кхыбола кхетока болх бара дешархой шоаш дукхагІа юкъеозара. Цох а гІулакх хинна. ХІанз дешархой комсомольски организаци а я школьни балха из лоархІаме дакъа хьал а лаьца болх беш. Укх дешара шера хьалхарча деношка денз комсомольцаш хьинаре дакъалаца болабелар дешархой вахаре. Къаьстта сакъердаме яр цар чакхъяьккха «Комсомолец хиларах тарра Іа бу болх» яха тематически сайре. Цар пига дийцар комсомольцаша баьча балха юкъерча дикача гІулакхех, кхоачамбоацарех. ХІаьта цул тІехьагІа хиннача художественни даькъе хьекха номераш а ший маІан долаш яр.

Тешшаме ала йиш я, дешархой кхетам лакха болаш кхебара тха коллективо низ кхобертбац, аьна.

С. ХАСАЕВ,
Советски юкъерча школа хьехархо.

ХЬИНАР АЙДЕННА

«Малгобекнефть» НГДУ коллективе КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК «Производства торонех пайда эцилга тоадарахи халкъа боахаме экономе режим чІоагІъярахи» Письмо дувцача хана дукха кхоачамбоацараш белгалдаьхар материалий, химреагентий хьурмат па дарах, транспортах, спецмашенех, электроэнергех рационально пайда эцаш па хилаоах лаьна. Иштта, из Письмо дувцача а довзийтача а хана болхлошеи, инженерно - техническеи болхлошеи, гІулакхерча нахеи елар 70 предложени, уж ерригаш а балха юкъейоалайир. Хьажара кулгалдара а предложенеш хьахаржара а лаьрхІа 11 саг чу а воагІаш центральни комисси вІашагІъеллар. Комиссена юкъе бахар хьалха латта болхлой, инженерно - технически болхлой, специалисташ. Хьажаре дакъа лаьцар 1331 саго.

Белгаль мероприятеш чакхъяхара къахьегамхой оарцагІбоахаш агитатораша, пропагандисташа, политинформатораша цехашка, участкашка, сменашка, вахтай болхлошца беседаш йир КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо чулоацами маІани дІадовзийташ.

Ер шу долалушше производства эффективность лакхъяра, хьалоаккхаш дола мехкдаьтта совдаккхара практически балхаш де доладир «Малгобекнефть» НГДУ. Чакхъяьккхар 112 геолого - технически мероприяти, цунах совленагІа даьккхар 900 эзар тонн мехкдаьтта. Лекъа хинна а капитальни ремонт ях а 16 скважина болх бе йолаялийтара чотах планал совгІа доаккха дерригa а мехкдаьтта 427.653 тонн да. Групповой бустамий установкай болх тоабар духьа царех ийсе тІа дозировочни кассаш оттаьй.

Производства эффективность лакхъеча дика дакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи. Укх шера дІабахача ийс бетта итташ рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаяьй цар бІаьш эзараш сомий пайда а беш. Цу болама юкъе дакъа лоацаш 150 саг хинав. Царех ийсса ахаш — болхлой.

Мехкдаьттеи гази яккхара управлене коллективо доаха толамаш духхьала социалистически яхь ийса вІаштІехьъяккхари, хан-ханнахьа цун итогаш яри, уж ерригача цехий, участкай, службай вахтай сменай коллективашка дІайовзийтарах тиша да.

Цун маІан дика кхета а деш, «Социалистически яхь вІаштІехьйоаккхилга дІахо тоадарах» КПСС ЦК баь сацам бувцача дуккхача производстве хьалха латтараша дакъа а лоацаш хиннача гуччахьарча партийни собране дуккха а мероприятеш белгалйир социалистически яхь вІаштІехьйоахачара кхоачамбоацараш дІадахара, производства торонаш гучаяхара, ийслагІча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тІаерзаяь.

«Малгобекнефть» НГДУ коллективо лаьрхІар, москвичийи ленинградцийи пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра даь кхайкарал хьал а лоацаш, шера планал совгІа 15 эзар тонн мехкдаьтта даккха, планагІа оттаьчул 2 процент рентабельность лакхъе, хІаьта къахьегама овсарле 2 процент, хІанз бурув тохаш йола кхо скважина болх бе йолаялийта.

ХІанз цу хьакъе яхь яьржай НГДУ коллективашта юкъе. Беригнех 90 процент бола къахьегамхой цу яхье дакъа лоацаш ба. Управлене къахьега хІара кхоалагІвола болхло коммунистически къахьегама ударник ва, кхаь РИТС-а коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи еннай.

НГДУ парткомо, групкомо, кулгалхоша хІара бетта шоай заседанешка ювп социалистически деххараш кхоачашдара итогаш. ДикагІа хьокхамаш даьхача цеха, участка, служба, смена коллективана карара-кара тела ЦІе байракхи ахчан премии хьожаю, кІаьта шоллагІеи кхоалагІеи моттигаш яьхача коллективашта ахчан премии, уж НГДУ групкома сийлен Доска тІа а йоах.

Хьажаре яьча итогашка «Малгобекнефть» НГДУ-на мехкдаьттеи гази йоаккхача промышленноста министерства а профсоюза ЦК а Сийлен грамота елар 1971 шера 20 августа. Укх шера хьалхарчеи шоллагІчеи кварталашка даьхача къахьегама толамех цу министерства предприятешта юкъе Ерригсоюзни яхье шоллагІа моттиг а яьккхай «Малгобекнефть» НГДУ коллективо.

ХІанз халеи бехкточхамеи деххараш латт МалгІабика мехкдаьттахошта хьалхашка, мехкдаьтта даккхара темпаш лаьгІъяларца дувзаденна. Из кхета а деш партийни, профсоюзни, боахама, комсомольски организацеша шоай берригa низ тІабахийтаб мехкдаьтта дукхагІа даккхара, Сийлахь - боккхача Октябра 54 шу дизара сийна тІакийца социалистически деххараш толаме кхоачацдара коллективаш оарцагІйоахаш, социалистически яхь ди тІехьа шерьеш.

Ш. БУЗУРКИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ групкома инструктор.

«Минивизор» яха зІамига габарит йола (сурта тІара яраш) 20.000 телевизор арахец шера «Видеотон» яхача венгерски заводо. Цу предприяте тІехдика продукци чІоагІа хоатташ я промышленни даькъе геттара дегІадаьхача Великобритани, ФРГ, Швеци санна долча мехкашка а.

МТИ — ТАСС сурт.

ІАЛАМ—САГА ДОТТАГІА

Вай мехка боккха теркам тІабохийт Іалам лорадара. Из болх во лелабац Ачхой-Мартана районе. Іалам лорадара Ерригроссийски общества шовзткъеи цаІ юххьанцара организаци вІашагІъеллай цига. Царна чувоагІа ийс эзар гаргга саг.

Фуд пар дер? Дукха да. Эрий тІаювлача гаьний 110 эзар га дІаегІай районе, 1,6 эзар гектара тІарча хьунашта хулаш йола са доахка зене хІамаш йоаеш молхаш техай, дукха болх баьб хиш, Іамаш, каналаш цІендеш. Цул совгІа района школай дешархоша кийчбаьб оалхазарий 320 бІы.

Района Іалам лораделашта юкъе эгара хьинарегІа къахьийгад «Новосельский» совхоза коллективо. ВООП член ва совхозе 650 саг. Цар 1600 гектара тІарча сомий бешамашка дукха болх баьб са доахка зене хІамаши лазараши ца хилийтара. Цул совгІа, бархІ бІаь гектара тІара, арыкашта гонахьара, наькъашка гІоллара оасарен карантийнии баьцаш дІаяьхай.

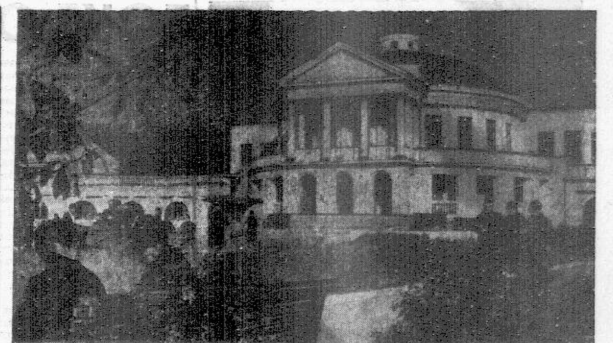
Белгалле деза района Іалам лорадара йолча шоай лоІамерча юххьанцарча организацешта юкъе яьржача яхье «Новосельский» совхоза коллективо котало яьккха хилар. Из бахьан долаш Сийлен грамотеи ВООП ЗІамига памятни медали еннай совхоза коллективана.

М. РАШИДОВ.

ХАОТТАМ

Тахан кхоалленаш а йолаш, юкъ-юкъе йоккха йоашш йоачаш а, хулаш, малхбоалера боарамагІа, сихлуш мух а хьекхаш, фецара температура республике йолла 6—11-н Грозне 7—9-н градус йІовхал а йолаш ха отта тарлу. ДІахорча шин дийнахь кхоалленаш а йолаш, юкъ-юкъе сийрда а йоалаш, доацача хана догІа, а делхаш цхьаццайолча моттигашка докк а отташ, хувцалуш, мела, боарамагІа мух а хьекхаш, фецара температура бийсан 3—8-н дийнахьа 12—17-н градус йІовхал а йолаш ха отта мег.

Метеостанци.

МАГАДАНСКИ ОБЛАСТЬ. БІарччача шера болх беш я мехка эгара къилбаседехьа улла «Талая» яха курорт. Укхаза пайда эц термальни Тальски хьаста чурча минеральни хихи лоамашта юхерча Іамашкарча хоттахи. Курорте баьхкараштa я дика тоаяь чуІе корпусаш, хиеи хоттаеи дарба ду моттигаш, лувча хьайла бассейн. «Талая» шерлуш я. ХІанз укхаза хьалъь йистейолаш латт наха чуІе 150 моттиг йола корпус.

СУРТА ТІА: «Талая» курорта керттера корпус.

С. БЕЛЯВОЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАЙДАНЕ КЕРДАДАРАШ

ГІИШЛОЙ ПАНЕЛАШТА ХЬЕКХА ПОЛИМЕРАШ

Ленсовета цІерагІча Ленинградски технологически институто хьадаьд супензионни латексни поливинилхлоридах порошока хьисапера басараш. Уж да бетонеи асбоцементеи панелашта хьакха лаьрхІа. Порошок е из хьокхаш йола панель йІовхъяь а растворителашца шийла долаш а хьакха йиш йолаш да уж.

ВИБРОРЕЙКА

Штукатурка еча хана дахчаи терка а полутерка а кхоачалу, талх. Цу гІулакха дюралеви велерах виброрейка яьй «Севкавстрой» № 7 йолча треста рационализатораша. Цунах еллай штукатурка шаьръеча машена двигатель а йоаллаш микровибратор. Виброрейка дозал — 2,5 килограмм хул.

Виброрейкаца штукатурка яро къахьегама овсарле 2,5-зза лакхъяьй, хІаьта балхий дикал дуккха а дикагІа хул.

ЛОАЛАЯЬ КЕПАЕТТА ХІАМАШ ЦІЕНЪЕЛГА

Ленинградерча Карл Маркса цІерагІча заводе кийчъяьй лоаладаьча металлах ях кагий а юкъера а деталеш поточни хьисапе цІенъеш йола вибромашен.

Из я кардаин вало кхестаеш, вІашагІйоаха контейнер а йоаллаш. Вибромашен деталеш цІенъеча линех йоалл. Лоалаяь кепаетта деталеш йоассача кхымарагІа хаьда ха а йоацаш хьачуух.

Из кердадар юкъедоаладаро хала болх ниисса ахапел совгІа аттача баьккхаб.

МАШЕНО ДАЬТТА ТЕД

Куйбышеверча маькх еча комбината рационализатораша крем де кийчдеча кулг - кара деча балхашта механизаци еш йола оатхал кийчъяьй.

Кривошипно - шатунни механизмах доаллача урсо штанга кийс а деш дІа - хьа ка етт, механизм рамах йоалл. Даьтта, тІаулла дІа-хьа лела истол дІакъалтотт урсо. Цо из сихен шортеи хоададара боарам лаьрхІа йолча механизмо оттабу.

Из механизм балха юкъейоалаяро шера 1569 сома пайда бу, хІаьта дикка ха а кхоийт цо.

ВЕНТИЛАШИ КЛАПАНАШИ ЭРГАЯХАР

Керда вентилаш оттайнча дІайха хийи Іын чакхъювлаш хул. Клапана Іочуетта гермин кІалара «быи» шаьра, уж вІаши дика овхаш ца хилар да из.

Іанара магистралашка оттаяь клапанаш а из сахкат долаш я.

Мелекесски гормолзавода рационализатораша из дикагІа овхийтара конически клапанаш яьй. Цу тайпарча клапаний шин ремонта юкъера ха дикка йІаьхлу, цул совгІа хьекхаш овхийта а езаш уж.

Цар экономически эффект — 800 сом.

ТРАМВАЯ НАЬКЪАШ ДІАХЬА ЦА САТТИЙТАРА

Ховш ма хиллара, трамвая накъ дІа-хьа сетта шербелча шоай бустама юха хьатІаувз тягоша. Цига а тягаш лелхаш рельсаш метта ца доагІаш моттигаш ниислу. Цу гІулакха дІа а хьа а хир долаш боаж - моарзагІаш даьд курски трамвайни управлене. Цо «кортош» хьа а лаьца вІашкаоз шаккха а рельс. Цул тІехьагІа тягошца дІачоагІду. Цо торо хилийтай 235 сом пайда бе.

ГІОРГІАЧА «КАЬРДИГА» МЕТТА

Кога гІирс кийчбеча кІоажош хьокхаш гІоргІа «каьрдиг» хул. Из сиха кхоачалу. Томскерча кога гІирс беча фабрике цунна метта шлифовальни тІой леладу. Уж дукхагІа а дах, балха кхерамалегІа а да.

И. МАЙТАК,
Нохч-ГІалгІай информацеи пропагандаи Іилман - технически ЦІеи инженер.

Редактора заместитель **А. А. МЯКИЕВ.**

ХЬАЖА, ЛАДУВГІА

ТЕЛЕВИДЕНИ
19 октябрь

10.05 — Кердадараш. 10.15 — Дешархошта. Музыкальни мехка вІашагІкхетар. Бераша ядаьча письмойх йола передача. 10.40 — «ВорхІнегара денз шийттанега кхаччалца» яха художественни фильм. 11.15 — Музыкальни киоск. Передача ю Беляева. 12.25 — Кердадараш. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Кердадараш. 17.15 — Дешархошта. Пионерски телевизионни сборник. 17.40 — Йоазонхочун трибуна. Араьева выступлени. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Бераштa. «Маугли» яха мультипликационни фильм (цхьоалагІа сери). 18.30 — Миллионий Ленински университет. Советий лоархІам а цар кхоачашде дезар а Общества гІулакхаш лела, деча къахьегамхоша дакъалацар. 19.00 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай, эрсий меттала). 19.25 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.35 — Киножурнал. 19.45 — 02 ладувгІаш я. 20.05 — Шоана бераш. 20.30 — Панова. Калмыкий пачхьалкхеи драматически театра спектакль. 22.20 — Музыкальни орбита тІа. 23.05 — Хоккеих йола СССР чемпионат. 23.40 — Кердадараш.

РАДИО
19 октябрь

6.30 — Юрта Іуйре. 6.45 — Венгерски ашараш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Хоамаш. 8.25 — Нохч-ГІалгІай ашарий концерт (гІалгІай меттала). 9.00 — Москва. 9.15 — «Даьхен арешашка» яха передача. 9.35 — «Даьхенах дола иллеш» яха концерт (нохчий меттала). 10.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Пятилетка хьалхаре шу. Промышленноста болхлошта (нохчий меттала). 16.20 — КПСС XXIV-ча съезда сацамаш кхоачашде. Отчетно, хоржамий партийни собранера репортаж (эрсий меттала). 16.35 — Ашараш. 16.45 — Вай индустриальни мохк. 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
20 октябрь

10.05 — Кердадараш. 10.15 — Дешархошта. Пионерски телевизионни сборник. 10.40 — «Дворянское гнездо» яха художественни фильм. 12.25 — Синтетически хьокса беча Волжский Даугавпилсски заводий яхь хьакъехьа дола дувцар. 12.55 — Кердадараш. 17.05 — Передачай программа. 17.10 — Кердадараш. 17.20 — Венгерски халкъа республика металлистий художественни самодеятельноста коллективан концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Бераштa. «Маугли» яха мультипликационни фильм (шоллагІа сери). 18.55 — Телевизионни кердадараш (нохчий эрсий меттала). 19.20 — Хоамаш, реклама. 19.25 Передачай программа. 19.30 — Футболах йолча Европейски чемпионата кубок. Ленина цІерагІ йолча Центральни стадионера трансляци. 20.15 — Шоана, бераш. 20.30 — Футбол. ШоллагІа тайм. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Саг йоаллар зІамига саги нускали» яха телевизионни художественни фильм. 22.50 — Украински ССР музыкально-хоровой общества Украински халкъа инструментий оркестра концерт. Киевера передача. 23.20 — Кердадараш.

РАДИО
20 октябрь

6.30 Концерт (нохчий меттала). 6.45 — Венгерски ашараш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Хоамаш. 8.25 — «Вай низ доттагІалца ба» яха беседа (гІалгІай меттала). 8.40 — Къона тІехье (гІалгІай меттала). 8.55 — Ашараш. 9.00 — Москва. 9.15 — «Советски наькха вахара культурин боарам дІахо лакхбара парте ду гІулакхаш» яха беседа (нохчий меттала) 9.30 — Чайковске концерт. 10.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Депутат халкъо хержар ва» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.20 — Юртара вахар (нохчий меттала) 16.35 — Пятилетка боахa гІа. Промышленноста болхлошта (гІалгІай меттала). 16.50 — НТИ (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — Къонал (гІалгІай меттала). 20.00 — Концерт (нохчий меттала). 20.30 — Москва.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

МАШАРА ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ Я

Советски Союза арахьарча политика болх бувцаш, укх деношка довзаш долча «Нью-Йорк таймс» яхача газето яздора «Шеррача фронтагІа доаржадаь машара гІулакхаш деш я СССР», яхаш. Иштта дувцанза даргдоацача этта да буржуазни кепайоазув, хІана аьлча КПСС XXIV-ча съездо оттаьча программашеи из практически кхоачашъеш хиларои дунен общественноста теркам чІоагІа тІаоз.

ДІадаха кІираш цхьа тешал даь Іанзар советски арахьара политика болх беш а цхьан хІамана тІаерзаяь а хилара. Цунна тешал ду, Крыме КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев ФРГ федеральни канцлерца В. Брандтаца вІашагІкхетар, Л. И. Брежнев доттагІала визитагІа Югославе, Венгре, Болгаре ваха хилар, Н. В. Подгорный керте латта советски партийно - правительственни делегаци ДРВ-е хилар, А. Н. Косыгина Алжиреи Мароккои ях визиташ. Инде премьер-министр советски кулгалхошца Москве вІашагІкхийтта хилар, хІаьта АРЕ президента А. Садата Л. И. Брежневца, Н. В. Подгорнеца, А. Н. Косыгинца ях переговораши беседаши санна йоккхийча дунен халкъашта юкъерча событеша а.

Ший практически гІулакхаща Советски Союзо тешавеш хьахьекхар машар хьинаре лорабара советски программа — цІакъоастаде йиш йоаца составной дакъа —халкъий къамаш - мукъадахара болам, колониализмаи империализмаи низ - Іоткъам тІера Іоккхессача мехкашца доттагІален вІаши гІулакхаш леладареи политика хьаллацара ленински политика хилар. Из бахьан долаш халланза дегІайоагІа вай хапара керттерча революционни кхаь низа — социализма, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама, халкъий къамаш мукъадахара къовсама сийлахь-йоккха союз. Лакхлу адамаш прогрессивни дегІаахара къоастам беш йола фактор хиларах тарра дунен социалистически система лоархІам.

ДегІадоагІача къонача мехкашцара дунен социализма бартцхьоагІо чІоагІлуш хилара къаьгга бола хьокхам ба Советски Союзаи Египта Іарбий Республиканеи юкъера отношенеш. СССР доттагІала отношенеш дегІайоагІаш хилар цхьа барт а болаш даькъала дувц Іарбий общественноста. «Советски Союзаи Египтаи юкъера доттагІал хьаду, — яхаш язду кІирагІа цкъа арадоалача «Роз эль-Юсефа», — нагахьа санна Советски Союзаца эгара айка дола бувзамаш Іарбий революце ца лоаттадой Іарбаша империлизманеи сионизманеи духьал лоаттабу къовсам толам боалаш хург ца хиларах уж чІоагІа тешаш хилара дарда тІа.

Дунен халкъашта юкъера общественность боккха теркам тІабахийта хьеж Октябрь чакхбоалаш КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев визитагІа Францие вахара еча кийчонга. Францие цу геттара боккха лоархІам болча событех лерхІ дІахо а советско - французски отношенеш дегІайоагІаш, кхохкам мелбареи машаре дахилга чІоагІдарен гІулакха тІехь шин мехко вІаши леладу гІулакхаш чІоагІдеш хилара дола тешал.

Л. И. Брежнев визитагІа Францие гІоргхилара лоархІам советско - французски отношенел гаьнна арахьа боал. Цунах дика аьннад эгара къаьнагІа йолча французски журналисткас Женевьева Табуис: «Вай лоархІамеи дикеи событеш хула ха гарга гІертай вайна», — аьлар цо. «Укхаза дувцар да дунен шоллагІа тІом хьоабаь агрессивни низаш 1945 шера эша ма дингге а тІема тІехьа дІайолаенна хинна юкъ чІоагІъярах. тайп-тайпара общественни строй йолча мехкаша вІаши шерра гІулакхаш леладарга бода никъ хьабелларах. вІаши духьал латтача тІемаполитически группировкашта дуне декъаденна хилар дІадаккхарах».

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХОХКАМ МЕЛБАРА ХЬАШТАШТА

Дерригача дунен тІа боккха теркам безами тІабаха тІанийцар 1972 шера май бетта тІехьарча шин кІирагІа Москве Советски Союзеи ВІашагІкхийттача Штатийи кулгалхой вІашагІкхетаргболаш барт баь хилар. Доазол дехьарча кепайоазоно, дуккхача мехкий правительстваша цунна раьза хинна а советско - американски отношенеш дегІаяхкар дерригача дунен тІа машара гІулакх чІоагІдара накъадаргхиларах тешаш а дувц.

Тайп-тайпарча мехкий общественносто Москве вІашагІкхетарах баь барт айхха бувз КПСС XXIV-ча съезде оттаяь машареи дунен халкъаша вІаши гІулакхаш леладареи программа кхоачашъеш Советски Союзо деча гІулакхашца.

Советски Союза хадданза йолча машара политикас гІо дир СССР-ан США-неи лоархІамерча цхьадолча дешай хьакъехьа хІанз еча переговорашка цхьайола дика результаташ хьахилийтара. Дукха ха йоацаш кулгаш яздаьд Малхбузен Берлина хьакъехьарча йиъ оагІорахьарча соглашенена. Шаьхха а е санкционированни доацаш а ядерни герз юкъедоаладе йиш хургйоаца гІулакхаш тІаэцарахи Лаьттан спутникашка гІолла СССР — США яхача духхьаларча болама лини эргаяьккха тоаярахи йола шиъ советско-американски соглашени а йир.

Цу дерригача дикача оагІорахьа даьча гІулакхаша дІахо а Советски Союзаи ВІашагІкхийттача Штаташтеи юкъе шин оагІорахьара отношенеш тоаяра, берригъюкъарча машара перспективаш чІоагІъяра эгара лакхагІча боараме керда гІа баккхара эша кІийле кийчйир.

Духхьала цудухьа могабу дунен общественносто Москве вІашагІкхетаргхиларах баь барт. Бакъда цунца цхьана дунен халкъаша дицдалийтац фуннагІа даь а исторе чарх юхакхостае гІертача, герз Іодилланза долча агрессеи геттара тІехйолча реакцеи низашта кхы а хІама тоха езаш хилар.

ДИСКУССЕ ИТОГАШ

ООН Генеральни Ассамблея XXVI-ча сессера юкъара политически дискусси чакхъяьлар. Кхаь кІирагІа йІаьхъелар из, цу хана ООН трибуна тІара къамаьлаш дир 100 совгІа болча мехка викалаша шоай правительствай арахьарча политика программа ювцаш.

Советски Союзо Генеральни Ассамблея хьожаргйолаш вай планета тІа машари кхерамзлеи хьаллацара бола ООН лоархІам чІоагІбара шерра программа юкъеера.

ДукхагІболча ораторашa белгалдаьккхар дерригача дунен тІарча машара гІулакха Европера кхохкам мелбара боккха лоархІам хилар а. Цудухьа ший бахьан доацаш дац социалистически мехкашка хадданза низ тІабахийтар бахьан долаш даьча Советски Союзаи ФРГ-анеи, Польшанеи ФРГ-анеи юкъера договораш, Малхбузен Берлина хьакъехьара йиъ оагІорахьара соглашени санна долча Европе вІаши леладу гІулакхаш чІоагІдара тІехьарча практически гІулакхий дика мах бар.

Агрессорашн уж хьаллоацарашн хаьдда харцбеш дийцар шоаш къамаьлаш деш дуккхача делегаташа. Дискуссе итогаша тешал ду ВІашагІкхийттача Штаташа хьаллоацаш бола израильски захватчикаш моральни дІакъоастабеш хилара. Вьетнамерча тІемах аьлча, къамаьлаш даьча дукхагІбараша аьлар конфликт политически къоастаяра лард я Къилбехьеи Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства оттаяь ворхІ пунктах латта программа.

Генеральни Ассамблея хиннача дискуссе итогаша хьахьекхар ООН лоархІам лакхбара Советски Союзои кхыча социалистически мехкашеи деча гІулакхаша хоалуш йола результаташ луш хилар.

ТІОМ ХИЛАРА КХЕРАМ

Индеи Пакистанеи доазонца тІом хилара кхерам эттаб. Ассошиэйтед Пресс яхача агентства хоам бу тІема чуйнна кийчлуш да пакистански эскар, яхаш. Доазонцарча районашка баха нах дІаухийт. дІакхухь боккха мах бола хІамаши оборудованни. «Йохаергъя вай Индии» яхача дозунгаца Пакистане яржаш латт шовинистически кампани.

Индийско - пакистански отношеней исторе чухь кІезига эттац низкъала ханаш. Шоаш хьахиннача 24 шера шозза тІом баьб шинна а пачхьалкхено Кашмир бахьан долаш, тІеххьара бар 1955 шера а беш. Дукха ха йоацаш хьалха хиннача цу хІамай опыто тешавеш хьахьекхар тІема конфликташа шинна а мехка къоастаянза йола политически проблемаш ирьярал, материальни зе дарал, нах боабарал совгІа хІама ца лулга.

ХІанз Индии Пакистани цхьа порлув мара йоацаш тІом бара тІаоттаяра бахьан да Малхбоалеи Пакистанера байдда нах. Из бахьан хьахиннад Пакистана тІема Іаьдало мехка малхбоалеи даькъ тІа нах боабеша лувцаши йола режим оттаярах.

Из бахьан долаш 9 миллион саг хула нах шоаш бахачара беха кІалхара бовла байдда Инде баханза баргбоацача эттар.

Байдда дукха нах бахкар бахьан долаш хІанз индийски экономикана йоккхий халонаш тІаэттай. Байдда баькха миллионаш бола нах мехка тайп-тайпарча доакъошка лагерашка дІанийсбара ший мел йола ресурсаш оарцагІъьхай Инде, Пакистанацара цун гІулакхаш Индостански субконтиненте машараи кхерамзленеи цІенхашта кхерам тІаоттабеш ирденнад.

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДІАДОЛАДЕННАД 1972 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенешка а промышленноста транспорта гІишлоэъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнеша а гІолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ:
Цхьан шера — 3 сом 12 кепиг;
6 бетта — 1 сом 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1972 шера «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗДЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051. Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.— 3-39-11; бехктоадама секретара — 3-34-38; партийни вахареи, культураи, промышленностеи отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51. 364051, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерия — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05230. Заказ № 9432.